

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Ghid privind art. 3 din Convenția europeană a drepturilor omului

Interzicerea torturii

Actualizat la 31 august 2026

Întocmit de Grefă. Nu obligă Curtea.

Invităm editorii sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă integral sau parțial acest ghid, în format tipărit sau electronic, să completeze formularul de contact cerere de reproducere sau republicare a unei traduceri, pentru a se informa cu privire la procedura de autorizare.

Pentru informații referitoare la traducerea ghidurilor privind jurisprudența, vă rugăm consultați lista Traduceri în curs.

Textul original al acestui ghid este redactat în limba engleză și este actualizat periodic. Cel mai recent, a fost actualizat la 31 august 2026. Poate suferi modificări de formă.

Documentul poate fi descărcat de la adresa https://ks.echr.coe.int. Pentru informații actualizate despre publicații, vă rugăm să accesați contul de X al Curții https://x.com/ECHR_CEDH.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2026

Cuprins

În atenția cititorilor 5

I. Considerente de ordin general 6

A. Interpretarea art. 3 6
B. Obligațiile statului în temeiul art. 3 6
C. Sfera de aplicare a art. 3 6
D. Tipuri de tratamente sau pedepse interzise 7
1. Tortura 7
2. Tratamente sau pedepse degradante 9
3. Tratamente sau pedepse degradante 9
E. Cu privire la relația dintre art. 2 și 8 din Convenție 11

II. Interzicerea torturii, a tratamentelor sau a pedepselor inumane ori degradante, cauzate sau facilitate de agenți ai statului 12

A. Observații preliminare 12
B. Aprecierea probelor 12
1. Standardul probei 13
2. Sarcina probei 13
C. Recurgerea la forță de către agenții statului 14
1. Considerente de ordin general 14
2. Folosirea mijloacelor sau a măsurilor specifice de constrângere 15
D. Percheziția corporală sau a cavităților corporale 16
E. Serviciul militar 16
F. Condițiile de detenție 17
G. Tratamentul medical în timpul detenției 17
H. Suferința rudelor victimei 18
1. Observații preliminare 18
2. Rudele persoanelor dispărute 18
3. Decese confirmate 19
4. Tratamente aplicate cadavrelor 19
5. Altele 20
I. Condamnarea și aplicarea pedepsei 20
1. Vârsta răspunderii penale 20
2. Pedepse extrem de disproporționate 21
3. Pedeapsa cu moartea 21
4. Detențiunea pe viață 22
J. Extrădarea și expulzarea 23
K. Intervenții medicale forțate 23
1. Principii generale 23
2. Alimentarea forțată 23
3. Tratamentul psihiatric forțat 24
4. Sterilizarea forțată și avortul forțat 25
5. Prelevarea de droguri și alte probe din corpul unei persoane 25

III. Protecția împotriva torturii, a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, cauzate de actori nestatali 27

A. Domeniul de aplicare al obligațiilor pozitive ale statului 27

B. Natura obligațiilor pozitive ale statului 28

1. Datoria de a institui un cadru legislativ și de reglementare adecvat 28
2. Datoria de a lua măsuri operative preventive 28

C. Câteva ilustrări 29

IV. Obligația de a ancheta susținerile referitoare la tortură, pedepse sau tratamente inumane ori degradante 30

A. Cu privire la obligațiile procedurale 30

B. Scopul anchetei 31

C. Natura și gradul examinării 31

D. Normele în materie de anchetă 31

1. Observații preliminare 31
2. Independența 32
3. Caracterul adecvat 33
4. Promptitudine și diligență rezonabilă 34
5. Controlul public și participarea victimei 35

E. Probleme legate de urmărirea penală, sancțiune și despăgubire 36

F. Anchetarea infracțiunilor motivate de ură 37

G. Obligații procedurale în contexte transfrontaliere 38

H. Restabilirea obligațiilor procedurale 38

Lista cauzelor citate 39

În atenția cititorilor

Prezentul ghid face parte din seria Ghiduri privind jurisprudența, publicată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea”, „Curtea Europeană” sau „Curtea de la Strasbourg”), cu scopul de a informa practicienii din domeniul dreptului cu privire la hotărârile și deciziile fundamentale pronunțate de Curtea de la Strasbourg. Prezentul ghid analizează și rezumă jurisprudența referitoare la art. 3 din Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „Convenția” sau „Convenția europeană”). Cititorii vor găsi aici principiile-cheie dezvoltate în acest domeniu, precum și precedentele relevante.

Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente.*

Hotărârile și deciziile Curții nu doar soluționează cauzele cu care a fost sesizată, ci servesc, în sens mai larg, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției, contribuind astfel la respectarea, de către state, a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 154 și *Jeronovičs împotriva Letoniei*(MC), 2016, pct. 109].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, îmbunătățind astfel standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor părți la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 89]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005, pct. 156, și mai recent, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), 2020, pct. 110].

Protocolul nr. 15 la Convenție a introdus recent principiul subsidiarității în preambulul Convenției. Acest principiu impune „o responsabilitate comună a statelor părți și a Curții” în ceea ce privește protecția drepturilor omului, iar autoritățile și instanțele naționale trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern într-un mod care să asigure efectul deplin al drepturilor și libertăților definite în Convenție și în protocoalele la aceasta [*Grzęda împotriva Poloniei* (MC), pct. 324].

Prezentul ghid include trimiteri la cuvinte-cheie din fiecare articol citat din Convenție sau din protocoalele la aceasta. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o Listă de cuvinte-cheie, selectate dintr-un tezaur de termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele la aceasta.

Baza de date HUDOC a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie permite găsirea unui grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fila Detalii cauză din HUDOC. Pentru informații suplimentare privind baza de date și cuvintele-cheie, consultați Manual de utilizare HUDOC.

* Hiperlinkurile cauzelor citate în versiunea electronică a ghidului direcționează spre textul în limba engleză sau franceză (cele două limbi oficiale ale Curții) al hotărârii sau al deciziei pronunțate de Curte și al deciziilor sau al rapoartelor Comisiei Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Comisia”). Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile Camerei care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări sunt marcate cu un asterisc (*).

I. Considerente de ordin general

A. Interpretarea art. 3

1. Abordarea Curții cu privire la interpretarea art. 3 trebuie să fie ghidată de faptul că obiectul și scopul Convenției ca instrument de protecție a ființelor umane individuale impune ca dispozițiile acesteia să fie interpretate și aplicate astfel încât garanțiile prevăzute să fie practice și eficiente. Orice interpretare a drepturilor și libertăților garantate trebuie să fie în concordanță cu spiritul general al Convenției, un instrument menit să mențină și să promoveze ideile și valorile unei societăți democratice (*Soering împotriva Regatului Unit*, 1989, pct. 87).

2. Art. 3 din Convenție consacră una dintre cele mai importante valori ale societăților democratice. Astfel, interzicerea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante este o valoare a civilizației strâns legată de respectarea demnității umane [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 81]. Această interzicere este absolută, nicio derogare de la acesta nefiind permisă în temeiul art. 15 § 2, nici chiar în eventualitatea stării de urgență care ar pune în pericol existența națiunii sau în cele mai dificile circumstanțe, cum sunt combaterea terorismului și a criminalității organizate sau afluxul de migranți și solicitanți de azil, indiferent de comportamentul avut de persoana în cauză [*A. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2009, pct. 126; *Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct. 315; *El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 195 și *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2009, pct. 187-188] sau de natura pretinsei infracțiuni săvârșite de aceasta [*Ramirez Sanchez împotriva Franței* (MC), 2006, pct. 116 și *Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 87].

B. Obligațiile statului în temeiul art. 3

3. Art. 3 a fost aplicat deseori în contexte în care forma de tratament interzisă a emanat din acte cauzate cu intenție de agenți sau autorități publice ale statului. Poate fi descris în termeni generali ca impunând statelor o obligație în primul rând negativă de a se abține de la a aduce prejudicii grave persoanelor aflate sub jurisdicția lor (*Hristozov și alții împotriva Bulgariei*, 2012, pct. 111).

4. Totuși, Curtea a considerat, de asemenea, că statele au obligații pozitive în temeiul art. 3 din Convenție, care cuprind, în primul rând, obligația de a institui un cadru legislativ și de reglementare al protecției; în al doilea rând, în anumite împrejurări bine definite, obligația de a lua măsuri operaționale de a proteja persoane specifice împotriva riscului de tratamente contrare acestei dispoziții și, în al treilea rând, obligația de a ancheta efectiv pretențiile întemeiate privind inducerea unui astfel de tratament. În general, primele două aspecte ale acestor obligații pozitive sunt descrise ca „materiale”, în timp ce al treilea aspect corespunde obligației procedurale a statelor [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 178].

C. Sfera de aplicare a art. 3

5. Interzicerea în temeiul art. 3 din Convenție nu se referă la toate cazurile de rele tratamente [*Savran împotriva Danemarcei*, (MC), 2021, pct. 122]. Conform jurisprudenței consacrate a Curții, în general, relele tratamente trebuie să atingă un prag minim de gravitate pentru a intra sub incidența art. 3. Aprecierea acestui nivel este relativă și depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi durata tratamentului, efectele fizice și mentale și, în unele cazuri, sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei [*Muršić împotriva Croației* (MC), 2016, pct. 97].

6. Pentru a stabili dacă s-a atins pragul de gravitate, alți factori trebuie luați în considerare, în special: (a) scopul în care relele tratamente au fost aplicate, precum și intenția sau motivația din spatele acestora, deși absența unei intenții de a umili sau de a înjosi victima nu poate exclude categoric constatarea încălcării art. 3 din Convenție; (b) contextul în care relele tratamente au fost aplicate,

precum atmosfera foarte tensionată și cu o puternică încărcătură emoțională; și (c) dacă victima se află într-o situație vulnerabilă [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 160].

7. Atunci când evaluează dacă o persoană a fost supusă la rele tratamente care au atins pragul minim de gravitate, în special cele cauzate de persoane particulare, Curtea ține seama de o gamă de factori, fiecare dintre aceștia având o pondere semnificativă. Toți acești factori presupun că tratamentul la care a fost „supusă" victima a fost consecința unei fapte săvârșite cu intenție. Prin urmare, vătămările corporale și suferințele fizice și psihice ale unei persoane în urma unui accident care este pur și simplu rezultatul întâmplării sau al unui comportament neglijent nu pot fi considerate ca fiind consecința unui „tratament" la care persoana respectivă a fost „supusă" în sensul art. 3 [*Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României* (MC), 2019, pct. 121 și 123].

8. Totuși, atunci când o persoană este privată de libertate sau, mai general, se confruntă cu agenți de aplicare a legii, orice comportament al acelora din urmă față de aceasta și care diminuează demnitatea umană constituie o încălcare a art. 3 din Convenție [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 100-101].

D. Tipuri de tratamente sau pedepse interzise

1. Tortura

9. Interzicerea torturii a obținut statutul de *jus cogens* sau de normă imperativă a dreptului internațional (*Aviz consultativ privind aplicabilitatea legislației de limitare a urmăririi penale, a condamnării și a pedepsirii în privința unei infracțiuni care reprezintă, pe fond, un act de tortură* (MC), pct. 59, 2022]. Pentru a stabili dacă anumite forme de rele tratamente ar putea fi descrise drept tortură, Curtea va ține seama de diferențierea cuprinsă la art. 3 între această noțiune și cea de tratamente inumane ori degradante. Intenția Convenției a fost să atașeze, prin intermediul unei diferențieri, un stigmat deosebit tratamentelor inumane deliberate care provoacă suferințe foarte grave și crude; aceeași diferențiere este conturată la art. 1 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante „UNCAT" [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 167, *Selmouni împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 96 și *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct. 426].

10. Pe lângă gravitatea tratamentului aplicat, există elementul intenției, așa cum este recunoscut în UNCAT, care definește tortura ca însemnând orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe puternice cu scopul, *inter alia*, de a obține informații sau mărturisiri, de a pedepsi sau a intimida [*Selmouni împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 97; *Salman împotriva Turciei* (MC), 2000, pct. 114; *Al Nashiri împotriva Poloniei*, 2014, pct. 508 și *Petrosyan împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 68].

11. Întrucât Convenția este un instrument viu, care trebuie interpretat în lumina condițiilor actuale, acte încadrate în trecut ca fiind „tratamente inumane și degradante", nu „tortură", ar putea fi încadrate diferit în viitor. Curtea este de părere că standardul din ce în ce mai ridicat necesar în domeniul protecției drepturilor omului și a libertăților fundamentale impune, în mod corespunzător și inevitabil, o mai mare rigoare în evaluarea încălcărilor valorilor fundamentale ale societăților democratice [*Selmouni împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 101].

12. În acest sens Curtea a subliniat că interzicerea torturii a obținut statutul de *jus cogens* sau de normă imperativă în dreptul internațional.

13. De exemplu, a constatat că relele tratamente sunt echivalente cu „tortura" atunci când:

- reclamantul a fost dezbrăcat complet, cu mâinile legate la spate, și suspendat de brațe („spânzurarea palestiniană") de agenții statului când era reținut pentru a se obține o mărturisire de la acesta (*Aksoy împotriva Turciei*, 1996, pct. 64; a se vedea și *Israilov*

împotriva Rusiei, 2023, pct. 165, în care reclamantul a fost supus la suferințe psihice și mentale severe, provocate cu intenție în vederea obținerii de informații);

- reclamanta a fost violată și supusă unui număr de acte de alte rele tratamente fizice și psihice în cursul reținerii (*Aydın împotriva Turciei*, 1997, pct. 83-87, a se vedea și *Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei,* 2008, pct. 108 în care reclamanta a fost violată în mod repetat, precum și supusă mai multor acte de violență fizică în cursul interogatoriului și *Zontul împotriva Greciei*, 2012, pct. 92, în care un imigrant ilegal a fost violat de un paznic de coastă responsabil cu supravegherea sa);
- reclamanții au fost privați de somn, supuși „spânzurării palestiniene" și „falaka", stropiți cu apă, bătuți timp de mai multe zile în cursul reținerii pentru a obține o mărturisire de la aceștia (*Batı și alții împotriva Turciei*, 2004, pct. 110 și pct. 122-124);
- reclamantul, un deținut aflat în greva foamei, a fost hrănit cu forța, în ciuda absenței unei necesități medicale și cu folosirea cătușelor, a unui depărtător bucal, a unui tub special de cauciuc introdus prin cavitatea bucală până în stomac și, în caz de rezistență, cu folosirea forței *(Nevmerzhitsky împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 98);
- reclamantului i s-au aplicat măsuri combinate și premeditate implicând încătușarea, acoperirea capului și a feței, dezbrăcarea forțată, administrarea cu forța a unui supozitor fără a exista o necesitate medicală, în timp ce era ținut la pământ, în cadrul unei „răpiri internaționale", pentru a obține informații de la reclamant, a-l pedepsi sau a-l intimida [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 205];
- bătăi severe aplicate de polițiști care au dus la decesul rudei reclamanților (*Satybalova și altele împotriva Rusiei*, 2020, pct. 76; a se vedea și *Lutsenko și Verbytskyy împotriva Ucrainei*, 2021, pct. 79-80, în care domnul Verbytskyy a fost omorât în bătaie de către agenți nestatali angajați de poliție în contextul protestelor din piața Maidan);
- reclamantul a fost supus unor violențe fizice, inclusiv cu țevi din PVC, precum și unui abuz psihologic, cum ar fi amenințarea cu violul și violența sexuală, în timp ce se afla în detenție incomunicado în subsolul sediului poliției cecene pe motivul homosexualității sale (*Lapunov împotriva Rusiei*, 2023, pct. 107-110).

14. Curtea a statuat că un anume tip de comportament, precum violarea unei persoane private de libertate de către un funcționar al statului, trebuie să fie considerată o formă deosebit de gravă și josnică de rele tratamente, dată fiind ușurința cu care agresorul poate exploata vulnerabilitatea și slăbiciunea victimei sale. În plus, violul lasă asupra victimelor cicatrici psihologice profunde care nu se vindecă la fel de repede în timp, ca alte forme de violență psihică și fizică. Victima simte, de asemenea, durerea fizică acută a penetrării cu forța, care o face să se simtă înjosită și violată atât fizic, cât și emoțional (*Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 105).

În contextul conflictului din Ucraina, întemeindu-se, printre altele, pe dispozițiile relevante ale dreptului internațional umanitar, Curtea a subliniat că utilizarea sistematică a violului și a violenței sexuale ca armă de război împotriva civililor și a prizonierilor de război, săvârșită de soldații ruși în Ucraina și definită drept crimă împotriva umanității de Statutul Curții Penale Internaționale, constituie tortură în sensul art. 3 din Convenție [*Ucraina și Țările de Jos împotriva Rusiei* (MC), 2025, pct. 1077-1079].

15. Curtea nu a exclus că amenințarea cu tortura poate, de asemenea, să echivaleze cu tortura, deoarece natura torturii include atât durerea fizică, cât și suferința psihică. În special, frica de tortura fizică în sine poate constitui, în anumite împrejurări, tortură psihică. Cu toate acestea, a subliniat că chestiunea dacă o amenințare sau tortură fizică anume au constituit tortură psihică sau tratamente inumane ori degradante depindea de circumstanțele unui anumite cauze, inclusiv, în special, gravitatea presiunii exercitate și intensitatea suferinței psihice cauzate [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 108].

16. În cauza *Tunikova și alții împotriva Rusiei*, 2021, reclamantele au cerut Curții să decidă că și relele tratamente săvârșite de actori nestatali constituie „tortură”. Deși Curtea a recunoscut că o asemenea încadrare suplimentară ar fi importantă pentru reclamante și ar fi de natură să influențeze percepția publică asupra violenței în familie, a considerat că nu era necesară în circumstanțele din acest caz, unde nu exista nicio îndoială că tratamentele aplicate reclamantelor au atins pragul de gravitate necesar pentru a intra sub incidența art. 3 din Convenție (pct. 77).

2. Tratamente sau pedepse degradante

17. Diferențierea dintre tortură, tratamente sau pedepse inumane și tratamente sau pedepse degradante derivă în principal dintr-o diferență în intensitatea suferinței cauzate (*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 167). Curtea a considerat ca fiind „inumane” acele tratamente sau pedepse fiindcă, *inter alia*, acestea au fost premeditate, au fost aplicate mai multe ore la rând și au cauzat fie vătămări corporale reale, fie suferințe fizice și psihice intense [*Labita împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 120 și *Kudła împotriva Poloniei* (MC), 2000, pct. 92].

18. De exemplu, tratamentele sau pedepsele au fost considerate „inumane” atunci când:

- reclamantul a fost amenințat cu tortura în arestul poliției [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 91 și 101-108; a se vedea și *Al-Saadoon și Mufdhi împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 137 și 144, în care reclamantului i s-a insuflat temerea că poate fi executat de autorități străine și *Al Nashiri împotriva României*, 2018, pct. 675, în care reclamantul, supus anterior unor rele tratamente, a fost expus unor condiții dure de detenție în izolare completă cu perspectiva de a fi supus torturii; a se vedea și *Al-Hawsawi împotriva Lituaniei*, pct. 213-214, 2024];
- casele și proprietatea reclamanților au fost în mod intenționat distruse de forțele de securitate, privându-i pe reclamanți de mijloacele de trai și obligându-i să-și părăsească satul (*Selçuk și Asker împotriva Turciei* 1998, pct. 77; *Hasan İlhan împotriva Turciei*, 2004, pct. 108);
- reclamantul a trăit în incertitudine și îngrijorare o perioadă prelungită și continuă din cauza dispariției rudei sale (*Orhan împotriva Turciei*, 2002, pct. 360; a se vedea și *Musayev și alții împotriva Rusiei*, 2007, pct. 169, în care reclamantul a fost martor la execuția extrajudiciară a mai multora dintre rudele și vecinii săi, precum și la răspunsul neadecvat și lipsit de eficiență al autorităților în urma evenimentelor);
- reclamantul, un recrut care suferea de probleme de sănătate, a fost supus unui nivel excesiv de exerciții fizice impuse ca pedeapsă (*Chember împotriva Rusiei*, 2008, pct. 57);
- reclamantul își executa pedeapsa detențiunii pe viață de mult timp în condiții precare și într-un regim foarte restrictiv [*Simeonovi împotriva Bulgariei* (MC), 2017, pct. 90].

3. Tratamente sau pedepse degradante

19. Tratamentul este considerat a fi „degradant” atunci când umilește sau înjosește o persoană, denotând lipsă de respect pentru aceasta sau diminuându-i demnitatea umană, sau atunci când îi trezește sentimente de frică, angoasă sau inferioritate capabile de a-i doborî rezistența morală și fizică. Poate fi suficient ca victima să se considere umilită din punctul său de vedere, chiar dacă nu din punctul de vedere al altora. Mai mult, deși chestiunea dacă scopul tratamentelor a fost de a umili sau de a înjosi victima este un factor de luat în seamă, absența unui astfel de scop nu poate exclude categoric constatarea încălcării art. 3 [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 89; *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct. 425; *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei* (MC), 2011, pct. 220].

20. Pentru ca o pedeapsă să fie „degradantă” și să încalce art. 3, umilirea și înjosirea implicate trebuie să atingă un anumit nivel. Evaluarea este, inevitabil, relativă: aceasta depinde de toate circumstanțele cauzei și, în special, de natura și contextul pedepsei în sine și de modul și metoda de aplicare a acesteia

(*Tyrer împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 30). Pedeapsa nu își pierde caracterul degradant numai deoarece se consideră că este, sau este într-adevăr, o descurajare sau un ajutor eficiente în controlul criminalității și nu este niciodată permisă recurgerea la pedepse care sunt contrare art. 3, oricare ar fi efectul lor descurajator (*Tyrer împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 31).

21. În această privință, Curtea a subliniat că există o legătură puternică între conceptele de tratamente sau pedepse „degradante" în sensul art. 3 din Convenție și respectarea „demnității" [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 90].

22. De exemplu, tratamentele sau pedepsele au fost considerate „degradante" atunci când:

- o persoană încadrată în grad de handicap grav a fost deținută în condiții necorespunzătoare în care i-a fost extrem de frig, a riscat să dezvolte leziuni deoarece patul era prea dur sau inaccesibil și nu a putut să folosească toaleta ori să își mențină igiena fără foarte mari dificultăți (*Price împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 30; a se vedea și *Vincent împotriva Franței*, 2006, pct. 101-103, în care reclamantul, paraplegic, nu putea ieși din celulă și nici să se deplaseze în mod independent în penitenciar);
- reclamantului i-a fost ras părul cu forța de către administrația penitenciarului, fără nicio justificare sau bază legală (*Yankov împotriva Bulgariei*, 2003, pct. 120-121; a se vedea și *Slyusarev împotriva Rusiei*, 2010, pct. 44, în care reclamantului i-au fost confiscați ochelarii după arestarea sa, timp de 5 luni, fără justificare sau bază legală);
- un minor străin neînsoțit a trebuit să trăiască în condiții precare într-o zonă sărăcăcioasă („shantytown") din cauză că autoritățile nu au executat hotărârea judecătorească privind plasamentul (*Khan împotriva Franței*, 2019, pct. 94-95);
- utilizarea forței asupra reclamanților în timpul percheziției domiciliare nu era strict necesară (*Ilievi și Ganchevi împotriva Bulgariei*, , 2021, pct. 56-57);
- reclamantului i-a fost aplicată o pedeapsă corporală judiciară (*Tyrer împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 35).
- autoritățile nu au luat măsurile adecvate pentru a-l încredința unui adult pe un copil de 12 ani, care a asistat la arestarea părinților săi, și pentru a-i explica situația în care se afla în timpul în care părinții lui se aflau la secția de poliție (*Ioan Pop și alții împotriva României*, 2016, pct. 65);
- reclamantul a fost deținut pentru un timp îndelungat într-un mediu extrem de supraaglomerat și insalubru în penitenciar (*Kalashnikov împotriva Rusiei*, 2002, pct. 102);
- reclamantul a fost supus unei percheziții corporale în mod necorespunzător, cu adresarea de remarci umilitoare (*Iwańczuk împotriva Poloniei*, 2001, pct. 59; a se vedea și *Valašinas împotriva Lituaniei*, , 2001, pct. 117, în care reclamantul a fost dezbrăcat complet în fața unui polițist de penitenciar de sex feminin, iar agenții de penitenciar i-au examinat organele sexuale, precum și mâncarea primită, fără mănuși);
- luarea în custodie publică a unui solicitant de azil timp de 3 luni la secția de poliție în așteptarea aplicării unei măsuri administrative, fără a i se asigura accesul la activități recreative și fără hrană adecvată [*Tabesh împotriva Greciei*, 2009, pct. 38-44, a se vedea și *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 195, în care, în așteptarea soluționării cererii de azil, reclamanții au fost încarcerați în condiții improprii, nepotrivite pentru o ședere de durată într-o zonă de tranzit pe aeroport, precum și *N.H. și alții împotriva Franței*, 2020, pct. 184, în care solicitanții de azil erau nevoiași și au trăit pe străzi timp de mai multe luni din cauza întârzierilor administrative care îi împiedicau să primească ajutorul prevăzut de lege];
- douăzeci și șapte de activiști LGBTI au fost supuși unor abuzuri verbale feroce și unor atacuri fizice aleatorii din partea unei mulțimi de contrademonstranți, iar protecția promisă a poliției nu a fost asigurată la timp sau în mod adecvat (*Women's Initiatives Supporting Group și alții*

împotriva Georgiei, 2021 pct. 60; a se vedea și *Oganezova împotriva Armeniei*, 2022, pct. 97, în care, după un interviu televizat, reclamanta – o bine-cunoscută membră a comunității LGBTI – a fost ținta unei campanii susținute și agresiv homofobe, incluzând incendierea voluntară a clubului ei, a primit amenințări cu moartea și a fost supusă la atacuri fizice de grup și la discursuri de incitare la ură);

- ca urmare a amânării de către cadrele medicale a accesului la teste genetice, reclamanta, însărcinată fiind, a trebuit să suporte 6 săptămâni de incertitudine dureroasă privind sănătatea fătului său, iar când a obținut în cele din urmă rezultatele testelor, era deja prea târziu ca să ia o decizie în cunoștință de cauză cu privire la continuarea sarcinii sau efectuarea unui avort legal (*R.R. împotriva Poloniei*, 2011, pct. 159);
- reclamantul a fost încătușat pe durata unei călătorii cu autobuzul timp de aproximativ 20 de ore în contextul deportării forțate (*Akkad împotriva Turciei*, 2022, pct. 115);
- deținuții au fost segregați, umiliți și asupra lor s-au comis abuzuri de către alți deținuți din cauza statutului inferior („marginalizați") într-o ierarhie neoficială a deținuților. Stigmatizarea, repartizarea la munci dezonorante și negarea nevoilor de bază, impuse prin amenințări cu violența și, de asemenea, prin acte de violență fizică și sexuală ocazională, au durat ani întregi (*S.P. și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 92-96, a se vedea și *D împotriva Letoniei*, pct. 49, 2026 și *Petrov împotriva Republicii Moldova*, 2026, pct. 72).

E. Cu privire la relația dintre art. 2 și 8 din Convenție

23. Există anumite situații în care tratamentele de care s-a plâns reclamantul pot intra în domeniul de aplicare al unuia sau al mai multora dintre articolele din Convenție. În asemenea cauze, în funcție de circumstanțe, Curtea poate examina plângerea separat în temeiul fiecărei prevederi (a se vedea, de exemplu, *Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga împotriva Belgiei*, 2006; și *D.P. și J.C. împotriva Regatului Unit*, 2002) sau coroborat (a se vedea, de exemplu, *M.C. împotriva Bulgariei*, 2003). Mai poate considera necesar și să examineze același capăt de cerere în raport cu art. 8, dacă constată o încălcare a art. 2 sau 3 din Convenție [a se vedea, de exemplu, *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004; și *Z și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2001].

24. În principiu, atunci când o persoană este agresată sau supusă relelor tratamente de către agenți ai statului, capetele sale de cerere vor fi examinate în temeiul art. 3 din Convenție [*Makaratzis împotriva Greciei* (MC), 2004, pct. 51; *İlhan împotriva Turciei* (MC), 2000, pct. 76]. Totuși, în circumstanțe excepționale, în funcție de considerații precum gradul și tipul de forță folosită și natura leziunilor, utilizarea forței de către agenți ai statului, care nu are ca rezultat decesul, poate indica o încălcare a art. 2 din Convenție, în cazul în care comportamentul agenților statului, prin însăși natura sa, pune grav în pericol viața reclamantului, chiar dacă acesta din urmă supraviețuiește [*Makaratzis împotriva Greciei* (MC), 2004, pct. 55; *Soare și alții împotriva României*, 2011, pct. 108-109; și *Trévalec împotriva Belgiei*, 2011, §§ 55-61].

25. În cauze privind reclamanți care au supraviețuit potențialului atac letal al unor actori nestatali, Curtea a adoptat o abordare similară celei folosite în cauze privind uzul de forță din partea agenților statului (*Yotova împotriva Bulgariei*, 2012, pct. 69).

26. Mai mult, atunci când un tratament nu respectă cerințele de protecție impuse la art. 3, acesta poate totuși să contravină art. 8 care, *inter alia*, protejează integritatea fizică și morală, aspecte ale dreptului la respectarea vieții private (*Wainwright împotriva Regatului Unit*, 2006, pct. 43).

27. Curtea, de exemplu, a constatat că tratamentele, care nu au atins pragul de gravitate prevăzut la art. 3, sunt contrare art. 8 sau 10 atunci când:

- cadre militare au fost cercetate și concediate din cauza orientării sexuale (*Smith și Grady împotriva Regatului Unit*, 1999, pct. 117-123);

- o stație de tratare a deșeurilor din apropierea domiciliului reclamantului a cauzat noxe (*López Ostra împotriva Spaniei*, 1994, pct. 58-60);
- polițiștii de penitenciar au dat dovadă de lipsă de politețe la percheziția corporală a vizitatorilor în penitenciar, însă fără violență verbală sau contact fizic (*Wainwright împotriva Regatului Unit*, 2006, pct. 44-49);
- poliția a împins-o pe reclamantă și i-a luat camera de filmat în timp ce filma o demonstrație ca jurnalistă (*Gevorgyan împotriva Armeniei*, 2025, pct. 52-55);
- reclamantul a fost atacat de o haită de câini fără stăpân din cauză că autoritățile nu au reușit să implementeze măsuri adecvate împotriva câinilor fără stăpân (*Georgel și Georgeta Stoicescu împotriva României*, 2011, pct. 45).

II. Interzicerea torturii, a tratamentelor sau a pedepselor inumane ori degradante, cauzate sau facilitate de agenți ai statului

Art. 3 din Convenție

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Observații preliminare

28. Un stat contractant va răspunde în temeiul Convenției pentru încălcările drepturilor omului cauzate de actele comise de agenții săi produse în exercitarea atribuțiilor de serviciu. Curtea a hotărât că, atunci când comportamentul unui agent al statului este ilegal, problema dacă actele în litigiu se pot imputa statului necesită o apreciere a circumstanțelor în ansamblu și o luare în considerare a naturii și a circumstanțelor respectivului comportament. Mai mult, faptul dacă o persoană este agent al statului în sensul Convenției se stabilește pe baza unei multitudini de factori, dintre care niciunul nu este determinant în sine. Criteriile-cheie utilizate pentru a stabili dacă statul este responsabil pentru actele unei persoane, fie aceasta o persoană oficială în mod formal sau nu, sunt după cum urmează: modalitatea de numire, supravegherea și ierarhia, precum și obiectivele, prerogativele și funcțiile persoanei în chestiune (*V.K. împotriva Rusiei*, 2017, pct. 174).

29. În legătură cu cele de mai sus, consimțământul sau conivența autorităților unui stat contractant față de actele persoanelor particulare care încalcă drepturile prevăzute de Convenție ale altor persoane aflate sub jurisdicția sa poate angaja această răspundere a statului în temeiul Convenției (*Chernega și alții împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 127).

B. Aprecierea probelor

30. În cauzele în care se susține că a fost încălcat art. 3 din Convenție, trebuie ca, în aprecierea probelor, să se realizeze o examinare deosebit de riguroasă. În cazul în care s-au desfășurat proceduri interne, nu este sarcina Curții să înlocuiască cu propria evaluare a situației de fapt pe cea a instanțelor interne și, de regulă, este sarcina acestor instanțe să examineze probele puse la dispoziție. Deși în cauzele referitoare la art. 3 Curtea este pregătită să fie mai critică față de concluziile instanțelor interne, în circumstanțe normale solicită elemente convingătoare pentru a se abate de la constatările de facto la care au ajuns instanțele respective (*Cestaro împotriva Italiei*, 2015, pct. 164 și cauzele citate acolo).

31. În cauzele în care există relatări contradictorii ale evenimentelor, Curtea se confruntă în stabilirea faptelor, în mod inevitabil, cu aceleași dificultăți întâmpinate de instanța de prim grad. Caracterul specific al acestei sarcini prevăzute la art. 19 din Convenție – a asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru statele contractante de a garanta drepturile fundamentale consacrate de Convenție – condiționează abordarea sa privind chestiunile legate de dovezi și probe [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 151].

32. În această privință, Curtea este liberă să aprecieze nu numai admisibilitatea și pertinența, ci și valoarea probatorie a fiecărui mijloc de probă care îi este prezentat. În cadrul aprecierii probelor, aceasta nu este obligată să respecte formule și adoptă concluziile susținute de evaluarea în mod liber a tuturor mijloacelor de probă, inclusiv a deducțiilor care pot decurge din situația de fapt și din argumentele părților. În această privință, Curtea este, de asemenea, sensibilă la eventualele dificultăți probatorii întâmpinate de o parte [a se vedea *Tsaava și alții împotriva Georgiei* (MC), 2025, pct. 328].

1. Standardul probei

33. Acuzațiile de tratamente contrare art. 3 trebuie să fie susținute de probe corespunzătoare. La aprecierea acestor probe, Curtea adoptă principiul probei „dincolo de orice îndoială rezonabilă”, dar adaugă că astfel de probe pot rezulta din coexistența unor deducții suficient de puternice, clare și concordante sau a unor presupuneri de facto similare necontestate [*Salman împotriva Turciei* (MC), 2000, pct. 100; *Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 82].

2. Sarcina probei

34. Gradul de convingere necesar pentru a ajunge la o anumită concluzie și, în legătură cu aceasta, repartizarea sarcinii probei sunt legate inerent de specificitatea faptelor, de natura acuzației formulate și de dreptul prevăzut de Convenție care a fost invocat [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*(MC), 2012, pct. 151].

35. Ca regulă generală, sarcina probei nu revine uneia sau alteia dintre părți, întrucât Curtea examinează toate elementele de care dispune, indiferent de originea lor, și poate, dacă este cazul, să obțină din oficiu mijloace de probă. Cu toate acestea, Curtea s-a întemeiat pe noțiunea de sarcină a probei în anumite contexte specifice și a recunoscut că o aplicare strictă a principiului *affirmanti incumbit probatio* – potrivit căruia sarcina probei incumbă celui care afirmă ceva – nu este posibilă, în special în cazurile în care acest lucru este justificat de dificultăți probatorii specifice cu care se confruntă reclamanții [*Tsaava și alții împotriva Georgiei* (MC), 2025, pct. 328].

36. În cazul în care evenimentele în cauză sunt cunoscute integral, sau într-o mare măsură, exclusiv de autorități, precum în cazul persoanelor deținute aflate sub controlul lor, vor exista prezumții de fapt puternice privind leziunile survenite în cursul unei astfel de detenții. Sarcina probei revine prin urmare Guvernului, care trebuie să ofere o explicație satisfăcătoare și suficientă furnizând probe care să stabilească faptele care pun la îndoială relatarea evenimentelor de către victimă [*Salman împotriva Turciei* (MC), 2000, pct. 100]. În lipsa unei astfel de explicații, Curtea poate formula concluzii defavorabile Guvernului [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 83; a se vedea, de exemplu, *Lapunov împotriva Rusiei*, 2023, pct. 103-106 și *Y.F.C. și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 67-72].

37. Principiul menționat mai sus se aplică tuturor cauzelor în care o persoană se află sub controlul poliției sau al unei autorități similare [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 84], precum și atunci când este vorba despre o operațiune a poliției la scară largă în care statul pârât are un acces mult superior sau chiar exclusiv la informații și probe capabile să clarifice de ce au fost luate anumite măsuri polițienești și de ce autoritățile relevante de aplicare a legii au optat pentru un anumit grad de forță și pentru desfășurarea operațiunii poliției în modul în care au făcut-o [a se vedea *Tsaava și alții*

împotriva Georgiei (MC), 2025, pct. 328; a se vedea, de exemplu, *Fanesi împotriva Italiei*, 2026, pct. 170-173].

C. Recurgerea la forță de către agenții statului

1. Considerente de ordin general

38. Așa după cum s-a menționat anterior, atunci când o persoană este privată de libertate sau, mai general, se confruntă cu forțele de ordine, orice folosire a forței fizice care nu a fost strict impusă de comportamentul său lezează demnitatea umană și este, în principiu, o încălcare a dreptului prevăzut la art. 3 din Convenție. În acest sens, Curtea a subliniat că expresia „în principiu" nu poate fi interpretată în sensul că ar putea exista situații în care nu se impune constatarea unei încălcări, deoarece nu a fost atins pragul de gravitate. Orice ingerință în demnitatea umană lovește în însăși esența Convenției. Din acest motiv, orice comportament al forțelor de ordine față de o persoană care diminuează demnitatea umană constituie o încălcare a art. 3 din Convenție. Privește în special folosirea forței împotriva unei persoane atunci când aceasta nu este strict necesară în raport cu comportamentul său, indiferent de impactul avut asupra sa [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 100-101].

39. Curtea a subliniat în continuare că art. 3 nu interzice recurgerea la forță de către agenți ai statului, în anumite împrejurări bine definite, precum efectuarea unei arestări. Cu toate acestea, forța poate fi folosită numai dacă este indispensabilă și nu trebuie să fie excesivă (*Necdet Bulut împotriva Turciei*, 2007, pct. 23; *Shmorgunov și alții împotriva Ucrainei*, 2021, pct. 359). În această privință, prezintă importanță faptul dacă, de exemplu, există motive pentru a crede că persoana vizată s-ar opune arestării ori s-ar eschiva, ar provoca răni ori prejudicii sau ar distruge probe (*Mafalani împotriva Croației*, 2015, pct. 120 și cauzele citate acolo).

40. De exemplu, Curtea a constatat că nu sunt proporționale metodele folosite de poliție, inclusiv utilizarea bastoanelor pentru controlarea reclamantului în cursul stabilirii identității, dat fiind că reclamantul nu era înarmat și rămăsese în mare măsură pasiv înainte de a fi pus la pământ, deși l-a mușcat pe unul dintre polițiști (*Dembele împotriva Elveției*, 2013, pct. 47; a se vedea și *A.P. împotriva Slovaciei*, 2020, pct. 62, în care reclamantul i-a scuipat pe agenți și a încercat să-i lovească cu pumnul).

41. În schimb, Curtea a constatat că, din cauza comportamentului lor, a fost necesară folosirea forței împotriva reclamanților – culturiști – care au opus rezistență și i-au agresat pe polițiști în timpul arestării (*Berliński împotriva Poloniei*, 2002, pct. 62, a se vedea și *Barta împotriva Ungariei*, 2007, pct. 72, în care reclamanta a suferit leziuni în timpul arestării, când a opus rezistență polițistului, și *P.M. și F.F. împotriva Franței*, 2021, pct. 88, în care reclamanții, în stare de ebrietate, au suferit leziuni în cursul arestării pentru infracțiunea de daune cauzate proprietății private). A se vedea, de asemenea, mai recent, *Kasım Özdemir și Mehmet Özdemir împotriva Turciei*, 2024, pct. 98, în care reclamanții au fost împușcați de un jandarm în timpul unui incident în satul lor; Curtea a constatat că recurgerea la forță în litigiu – care a fost precedată de avertismente prealabile și utilizată pentru a minimiza orice risc pentru viață – a fost indispensabilă, nu excesivă.

42. În plus, în contextul unei operațiuni a poliției urmărind scopuri legitime, precum efectuarea unei arestări, a percheziției și a ridicării de obiecte și înscrisuri, ca și obiectivul de interes public al urmăririi penale a infracțiunilor, anterior Curtea a constatat că posibila prezență la locul arestării a membrilor familiei, în special a copiilor, a căror vârstă mică îi face vulnerabili psihic, este un factor care trebuie luat în considerare în planificarea și desfășurarea operațiunii (*Gutsanovi împotriva Bulgariei*, 2013, pct. 132). În cauza *Gutsanovi împotriva Bulgariei*, 2013, Curtea a constatat că faptul că operațiunea poliției a avut loc la primele ore ale dimineții și a implicat agenți speciali purtând măști a dus la intensificarea sentimentelor de teamă și anxietate ale copiilor care au asistat la arestarea tatălui lor, astfel încât tratamentul la care au fost supuși a depășit pragul de gravitate prevăzut (pct. 134; a se vedea și *A împotriva Rusiei*, 2019, pct. 67, în care o copilă de 9 ani a asistat la arestarea violentă a

tatălui ei, care nu a opus rezistență și, *a contrario*, *Ilievi și Ganchevi împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 60, în care toți membrii familiei care au asistat la arestarea rudelor în casa lor erau adulți).

43. În cauza în care reclamantul a suferit vătămări grave ca urmare a unei dispute cu un grup de persoane, dintre care doi erau polițiști, Curtea a considerat că comportamentul polițiștilor era imputabil statului pârât și nu constituia o recurgere legală la forță care era strict necesară în circumstanțele date, având în vedere faptul că polițiștii, în ciuda faptului că erau în afara serviciului și nu purtau uniformă, exercitau autoritatea poliției și acționau astfel cum statutul lor oficial le permitea (*Kovalenko împotriva Ucrainei*, 2026, pct. 92-93 și 106).

44. Pentru folosirea forței în contextul specific al detenției, a se vedea Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Drepturile persoanelor private de libertate, iar în contextul specific al adunărilor și al demonstrațiilor publice, a se vedea Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Proteste în masă.

2. Folosirea mijloacelor sau a măsurilor specifice de constrângere

45. Folosirea mijloacelor de constrângere, precum cătușele, nu ridică în general o problemă sub incidența art. 3 din Convenție în cazul în care măsura se impune în legătură cu o arestare sau o privare de libertate legale și nu implică folosirea forței, sau expunerea în public, peste nivelul considerat necesar într-un mod rezonabil în circumstanțele date [*Shlykov și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 72; a se vedea, de exemplu, *Luncan împotriva României* (dec.), 2026, unde încătușarea reclamantului pe o plajă publică pentru nerespectarea instrucțiunilor salvamarilor nu a atins nivelul minim de gravitate]. Curtea consideră că sunt importante circumstanțele fiecărei cauze și examinează dacă folosirea mijloacelor de constrângere a fost necesară (*Pranjić-M-Lukić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2020, pct. 72). În această privință, prezintă importanță faptul dacă, de exemplu, sunt motive pentru a crede că persoana vizată s-ar opune arestării sau s-ar eschiva, ar provoca răni ori prejudicii sau ar distruge probe [*Svinarenko și Slyadnev împotriva Rusiei* (MC), 2014, pct. 117 și cauzele citate acolo; a se vedea, pentru un exemplu recent, *Gözütok împotriva Turciei* (dec.), 2025, pct. 37].

46. În special, Curtea a hotărât că utilizarea cătușelor ar putea fi necesară în situații specifice, precum transferurile în exteriorul penitenciarului; când se face pe perioade scurte sau atunci când constituie o măsură individuală și revizuibilă periodic față de reclamant, care este legată de o apreciere personală a riscului bazată pe comportamentul acestuia (*Shlykov și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 73). Atunci când apreciază nivelul de gravitate în acest context, Curtea evaluează o varietate de factori, precum: severitatea pedepsei reclamantului; antecedentele penale și istoricul violențelor sale; dacă măsura respectă legislația națională; proporționalitatea măsurii față de comportamentul persoanei; legalitatea deținerii; natura publică a tratamentului; consecințele pentru sănătate; starea de sănătate a reclamantului; alte condiții de securitate aplicate; și perioada în care au fost aplicate cătușele (*Shlykov și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 73 și cauzele menționate acolo).

47. În ceea ce privește utilizarea spray-ului iritant-lacrimogen pentru aplicarea legii, Curtea a confirmat recomandările Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT). Potrivit CPT, spray-ul iritant-lacrimogen este o substanță potențial periculoasă și nu trebuie folosită în spații închise: dacă în mod excepțional este necesară folosirea sa spații deschise, trebuie instituite garanții clar definite (*Tali împotriva Estoniei*, 2014, pct. 78; a se vedea și *El-Asmar împotriva Danemarcei*, 2023, pct. 78-79). În special, nu ar trebui să fie folosit niciodată împotriva unei persoane care a fost deja plasată sub control (*İzci împotriva Turciei*, 2013, pct. 40-41 și *Ali Güneş împotriva Turciei*, 2012, pct. 39-40).

48. În mod similar, Curtea a făcut referire la rezervele serioase ale CPT cu privire la folosirea armelor cu electroșocuri, în mod deosebit, atunci când sunt aplicate prin contact, deoarece produc suferință intensă și incapacitate temporară. În această privință, Curtea a subliniat că agenții de aplicare a legii instruiți corespunzător dispun de multe alte tehnici de control atunci când se află la foarte mică

distanță de persoana care trebuie adusă sub controlul lor (*Anzhelo Georgiev și alții împotriva Bulgariei*, 2014 pct. 75-76).

49. În cazul în care diferite tipuri de arme mai puțin letale sunt utilizate în activitatea poliției în contextul unor demonstrații și tulburări în masă, Curtea examinează – alături de alte aspecte și cu referire la caracteristicile specifice ale fiecăreia dintre arme și la capacitatea lor de a provoca vătămări corporale – dacă dreptul intern a circumscris în mod adecvat utilizarea acestora. În acest caz, Curtea ia în considerare faptul potrivit căruia cadrul juridic național trebuie să stabilească orientări clare și suficient de detaliate, adaptate la caracteristicile armei specifice în cauză și la riscurile specifice pentru sănătate asociate utilizării acesteia, cu privire la circumstanțele în care astfel de arme pot fi utilizate și la modul în care acestea pot fi utilizate, în conformitate cu standardele internaționale. În special, orientările trebuie să prevadă ca aceste arme să fie utilizate în condiții de siguranță și să interzică utilizarea lor într-un mod care ar putea duce la deces sau vătămare. Cadrul juridic intern trebuie să conțină, de asemenea, garanții adecvate și eficace împotriva acțiunilor arbitrare, a utilizării abuzive și a accidentelor care pot fi evitate în utilizarea unor astfel de arme [*Tsaava și alții împotriva Georgiei* (MC), 2025, pct. 339).

50. În ceea ce privește ținerea unei persoane într-o cușcă de metal pe durata procesului, Curtea a constatat că o asemenea măsură – având în vedere natura sa în mod obiectiv degradantă, incompatibilă cu normele comportamentului civilizat care este semnul distinctiv al unei societăți democratice – constituie în sine un afront la adresa demnității umane cu încălcarea art. 3 din Convenție [*Svinarenko și Slyadnev împotriva Rusiei* (MC), 2014, pct. 138; a se vedea și *Karachentsev împotriva Rusiei*, 2018, pct. 53, în care reclamantul a luat parte la procesul său *via* un link video dintr-o cușcă de metal din interiorul penitenciarului]. Dimpotrivă, plasarea inculpaților în spatele dispozitivelor de separare din sticlă sau în cabine de sticlă nu implică, în sine, un element de umilire suficientă pentru a ajunge la nivelul minim de gravitate. Acest nivel poate fi atins, totuși, dacă circumstanțele izolării în dispozitive de separare din sticlă sau în cabine de sticlă, considerate în ansamblu, le-ar cauza stres sau suferință de o intensitate peste nivelul inevitabil de suferință inerent detenției (*Yaroslav Belousov împotriva Rusiei*, 2016, pct. 125, a se vedea, de exemplu, *Zinchenko și Tamtura împotriva Ucrainei*, 2026, pct. 22-25 și *Kryuk împotriva Ucrainei*, 2026, pct. 28-31).

51. În ceea ce privește utilizarea tehnicilor specifice de arestare, Curtea a considerat disproporționată forța utilizată împotriva fratelui reclamantului, având în vedere combinația de forme de forță utilizate, și anume încătușare, poziționarea acestuia pe burtă și apăsarea cu genunchii pe spate, omoplați și zona gâtului timp de peste 4 minute, chiar și după ce acesta se calmase și deși era beat și rănit (*S.T. împotriva Republicii Cehe*, 2026, pct. 210).

52. Pentru folosirea unor asemenea tehnici și a altora în contextul specific al detenției, a se vedea Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Drepturile persoanelor private de libertate.

D. Percheziția corporală sau a cavităților corporale

53. Percheziția corporală sau a cavităților corporale efectuată în timpul arestării va fi compatibilă cu art. 3 cu condiția să fie efectuată în mod corespunzător cu respectarea demnității umane și în scop legitim (*Wieser împotriva Austriei*, 2007, pct. 39; a se vedea și *Roth împotriva Germaniei*, 2020, pct. 65 în contextul privării de libertate și Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Drepturile persoanelor private de libertate).

E. Serviciul militar

54. Serviciul militar obligatoriu implică adesea elemente de suferință și umilire, la fel ca măsurile privative de libertate. Cu toate acestea, multe acte care ar constitui tratamente degradante ori inumane față de deținuți pot să nu atingă pragul de rele tratamente atunci când apar în cadrul forțelor

armate, în măsura în care contribuie la misiunea specifică a forțelor armate prin aceea că fac parte, de exemplu, din pregătirea pentru condițiile de război (*Chember împotriva Rusiei,* 2008, pct. 49).

55. Totuși, statul are datoria de a se asigura că o persoană își îndeplinește serviciul militar în condiții compatibile cu respectarea demnității umane, că procedurile și metodele pregătirii militare nu o supun unui stres sau unor greutăți de o intensitate peste nivelul inevitabil de suferință inerent disciplinei militare și că, date fiind nevoile practice ale serviciului, sănătatea și bunăstarea sa sunt asigurate în mod corespunzător, între altele, prin acordarea de asistență medicală necesară (*Chember împotriva Rusiei*, 2008, pct. 50).

56. Cu toate că exercițiile fizice dificile pot face parte integrantă din disciplina militară, Curtea a subliniat că, pentru a fi compatibile cu art. 3 din Convenție, trebuie să nu depășească nivelul de la care ar pune în pericol sănătatea și bunăstarea recruților sau ar submina demnitatea umană a acestora (*Chember împotriva Rusiei*, 2008, pct. 51).

57. Curtea a constatat, de exemplu, încălcarea art. 3 cu privire la un bărbat cu probleme la genunchi căruia i s-a ordonat să facă 350 de genuflexiuni ca pedeapsă pentru insuficienta curățare a barăcilor (*Chember împotriva Rusiei*, 2008, pct. 52-57). La fel, art. 3 a fost încălcat în *Taştan împotriva Turciei*, 2008, când un bărbat de 71 de ani a fost chemat pentru a îndeplini serviciul militar și făcut să ia parte la pregătirea concepută pentru recruți mult mai tineri (pct. 31). Curtea a considerat, de asemenea, că art. 3 a fost încălcat în *Lyalyakin împotriva Rusiei*, 2015, în care un recrut care a încercat să fugă a fost obligat să stea în fața batalionului îmbrăcat numai în chiloți militari (pct. 72-79).

F. Condițiile de detenție

58. Pentru ca detenția să intre în mod specific sub incidența art. 3 din Convenție, suferința și umilirea implicate trebuie să depășească elementul inevitabil al suferinței și umilinței specific privării de libertate în sine. Astfel, autoritățile trebuie să se asigure că o persoană este deținută în condiții compatibile cu respectarea demnității umane, că modul și metoda de executare a unei pedepse privative de libertate sau a altui tip de măsură de detenție nu supun persoana în cauză la stres sau suferințe cu o intensitate peste nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, date fiind cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea persoanei în cauză sunt asigurate în mod corespunzător [*Neshkov și alții împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 227 și *Muršić împotriva Croației* (MC), 2016, pct. 99].

59. Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie să se țină seama de efectele cumulate ale condițiilor respective, precum și de susținerile specifice făcute de reclamant. Trebuie luată în considerare, de asemenea, durata perioadei în care o persoană este deținută în acele condiții specifice [*Ananyev și alții împotriva Rusiei*, 2012, pct. 142; *Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 94 și *Muršić împotriva Croației* (MC), 2016, pct. 101].

60. Informații mai detaliate pot fi găsite în Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Drepturile persoanelor private de libertate.

G. Tratamentul medical în timpul detenției

61. Art. 3 impune statului obligația de a proteja integritatea fizică a persoanelor private de libertate acordându-le, între altele, îngrijirile medicale necesare [*Blokhin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct. 136 și *Mozer împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), pct. 178].

62. În această privință, simplul fapt că un deținut a fost văzut de un medic și i s-a prescris un anumit tip de tratament nu poate duce automat la concluzia că asistența medicală a fost corespunzătoare. Autoritățile trebuie să se asigure totodată că se păstrează un dosar complet privind starea de sănătate a deținutului și tratamentul său din cursul detenției, că diagnosticul și îngrijirile sunt prompte și corecte, precum și că, acolo unde natura afecțiunii medicale o impune, supravegherea este periodică și sistematică și implică o strategie terapeutică menită să trateze corespunzător problemele de

sănătate ale deținutului sau să prevină agravarea lor, mai degrabă decât să le abordeze în mod simptomatic. De asemenea, autoritățile trebuie să demonstreze că s-au creat condițiile necesare pentru ca tratamentul prescris să fie urmat efectiv. În plus, tratamentul medical acordat în unitățile penitenciare trebuie să fie adecvat, adică la un nivel comparabil cu cel pe care autoritățile statului s-au angajat să îl asigure populației în ansamblu. Totuși, acest lucru nu înseamnă că fiecărei persoane private de libertate trebuie să i se garanteze același nivel de tratament medical care este disponibil în cele mai bune centre de sănătate din afara penitenciarelor. Atunci când tratamentul nu poate fi instituit la locul de deținere, trebuie să fie posibilă transferarea deținutului la spital sau la o unitate specializată [*Rooman împotriva Belgiei* (MC), 2019, pct. 147-148].

63. Informații mai detaliate pot fi găsite în Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Drepturile persoanelor private de libertate.

H. Suferința rudelor victimei

1. Observații preliminare

64. Curtea a fost întotdeauna sensibilă, în jurisprudența sa, la impactul psihologic profund pe care o gravă încălcare a drepturilor omului îl are asupra membrilor din familia victimei care sunt reclamanți în fața Curții. Cu toate acestea, pentru a se constata o încălcare separată a art. 3 din Convenție în privința rudelor victimei, trebuie să existe factori speciali care să confere suferinței lor o dimensiune și o natură diferite de stresul emoțional inevitabil rezultat din încălcarea propriu-zisă menționată [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct. 177]. Jurisprudența din această categorie a fost dezvoltată în principal cu privire la rudele unor persoane dispărute. Cu toate acestea, Curtea a aplicat în mod excepțional principiile stabilite în aceste cazuri de dispariții și în contexte diferite [*Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României* (MC), 2019, pct. 227].

2. Rudele persoanelor dispărute

65. Fenomenul disparițiilor impune o povară deosebită rudelor persoanelor dispărute, care sunt ținute într-o lipsă de informare cu privire la soarta celor dragi și suportă suferința cauzată de incertitudine. Prin urmare, jurisprudența Curții a recunoscut în urmă cu mult timp că situația rudelor poate dezvălui tratamente inumane ori degradante care sunt contrare art. 3. Esența unei încălcări nu constă în faptul că a existat o încălcare gravă a drepturilor omului privind persoana dispărută, ci constă în reacția și atitudinea autorităților față de situație în momentul în care le-a fost sesizată [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct. 200].

66. Alți factori relevanți includ gradul de apropiere al legăturii de familie, circumstanțele speciale ale relației, măsura în care ruda a asistat la evenimentele respective și implicarea rudei în încercarea de a obține informații privind persoana dispărută. Constatarea încălcării nu se limitează la cauze în care statul pârât a fost declarat responsabil pentru dispariție, ci poate apărea atunci când lipsa de răspuns a autorităților la cererea de informații a rudelor sau când obstacolele puse în calea lor, făcând ca acestea să îndure greul eforturilor de a descoperi orice fapt, pot fi considerate ca dezvăluind ignorarea flagrantă, continuă și insensibilă a obligației de a da explicații în legătură cu localizarea și soarta persoanei dispărute [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct. 200; *Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct. 178].

67. De exemplu, în cauza *Orhan împotriva Turciei*, 2002, reclamantul se plângea că dispariția fiului său mai mare și a celor doi frați i-a produs suferință contrară art. 3. Curtea a reținut că reclamantul a fost prezent și a asistat la plecarea din sat a fiului și a fraților cu soldații, precum și că aceștia erau dispăruți de aproape 8 ani. Aceasta a subliniat, de asemenea, că reclamantul a suportat povara desfășurării a numeroase anchete și a trimis numeroase petiții și că nu a primit informații sau explicații din partea autorităților, nici nu a fost informat cu privire la soluționarea urmăririlor penale desfășurate. A reținut în continuare că reclamantul tocmai pierduse siguranța conferită de domiciliul și satul său. Pe baza

tuturor acestor factori, Curtea consideră că incertitudinea și îngrijorarea suferite de către reclamant pe o perioadă prelungită și continuă i-au provocat grave angoase și stres psihic constituind un tratament contrar art. 3 (pct. 359-360; a se vedea și *Imakayeva împotriva Rusiei*, 2006, pct. 165, în care Curtea a subliniat și că autoritățile, în mod nejustificat, i-au refuzat reclamantei accesul la documentele din dosarul de urmărire penală, care ar fi putut oferi clarificări despre soarta rudelor sale dispărute, fie în mod direct, fie prin procedura în fața Curții Europene a Drepturilor Omului; și *Enzile Özdemir împotriva Turciei*, 2008, pct. 64-65, în care Curtea a subliniat existența unei ștampile oficiale confirmând detenția soțului reclamantei, liniștind-o astfel cu privire la locul unde se afla soțul ei dispărut, ulterior negată de autorități fără nicio explicație).

68. În schimb, Curtea nu a constatat încălcarea art. 3 cu privire la reclamanta al cărei soț dispăruse în circumstanțe care îi puneau viața în pericol, pe motiv că nici nu a fost martoră la pretinsele evenimente care au dus la dispariția acestuia, nici nu și-a demonstrat implicarea în urmăririle penale aflate în derulare (*Nesibe Haran împotriva Turciei*, 2005, pct. 83-84; a se vedea și *Kagirov împotriva Rusiei*, 2015, pct. 113, în care Curtea nu a fost convinsă că conduita organelor de urmărire penală, deși neglijentă, ar fi atins nivelul de gravitate impus de art. 3 din Convenție).

3. Decese confirmate

69. Curtea are o abordare mai restrictivă în situațiile în care persoana este privată de libertate, dar mai târziu este găsită decedată, după o perioadă relativ scurtă de incertitudine privind soarta sa. Într-o serie de cauze îndreptate împotriva Ceceniei în care reclamanții nu au fost martori la uciderea rudelor lor, dar au aflat despre moartea lor abia după ce le-au fost descoperite trupurile, Curtea a considerat că nu era necesară o constatare separată a încălcării art. 3, dat fiind că deja constatase încălcarea art. 2 din Convenție sub aspect material și procedural. În plus, în cauzele privind persoane care au fost ucise de autorități cu încălcarea art. 2, Curtea a statuat că aplicarea art. 3 nu se extinde de obicei la rude pe considerentul naturii instantanee a incidentului care a dus la respectivul deces. O constatare separată a încălcării art. 3 a fost luată în considerare doar în situații de deces confirmat în care reclamanții au fost martori oculari la suferința rudelor acestora [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct. 179-181 și cauzele citate acolo].

Cu toate acestea, în recenta cauză *Ucraina împotriva Țărilor de Jos și Rusiei*, (MC), 2025, Curtea a considerat că suferința profundă continuă a rudelor persoanelor aflate în aeronava care efectua zborul MH17 doborât de o rachetă furnizată de Rusia și lansată de pe teritoriul controlat de separatiști, suferință exacerbată de flagranta lipsă de respect cu care separatiștii înarmați au tratat trupurile neînsuflețite și de atitudinea autorităților ruse în urma doborârii, a avut un caracter și o dimensiune de natură să atingă un nivel de gravitate echivalent cu un tratament inuman, chiar dacă rudele respective nu au asistat direct la prăbușirea în sine sau nu au vizitat locul prăbușirii: Curtea a subliniat că reclamanții nu au putut să nu urmărească știrile și imaginile larg răspândite care descriau lipsa de demnitate la adresa trupurilor neînsuflețite ale rudelor lor (pct. 545-552).

4. Tratamente aplicate cadavrelor

70. Curtea a hotărât că, prin deces, calitatea umană s-a stins și, prin urmare, interzicerea relelor tratamente nu mai este aplicabilă pentru cadavre (*Akpınar și Altun împotriva Turciei*, 2007, pct. 82). Cu toate acestea, în unele cazuri tratamentele aplicate cadavrelor au dus la încălcarea art. 3 în privința rudelor persoanei decedate (pct. 84-87).

71. În cauza *Khadzhialiyev și alții împotriva Rusiei*, 2008, Curtea a constatat încălcarea art. 3, întrucât reclamanții nu au putut înmormânta corespunzător trupurile dezmembrate și decapitate ale copiilor lor, deoarece au fost găsite numai părți ale acestora (pct. 121). În cauza *Akkum împotriva Turciei* ,2005, art. 3 a fost încălcat în privința unui tată căruia i-a fost prezentat corpul mutilat al fiului (pct. 259). În cauza *Elberte împotriva Letoniei*, 2015, Curtea a constatat încălcarea art. 3 determinată de prelevarea

de țesut de la soțul decedat al reclamantei fără consimțământul prealabil sau cunoștința acesteia și în mod contrar legislației interne (pct. 143).

72. Nu s-a constatat nicio încălcare în cauza *Cangöz și alții împotriva Turciei*, 2016, în care cadavrele rudelor reclamanților, care fuseseră ucise de soldați, au fost duse la o bază militară. Acolo au fost așezate în exterior într-un loc de unde puteau fi văzute de soldații din bază, dezbrăcate de haine și examinate de procuror și doi medici. Curtea a reținut că, indiferent dacă reclamanții au văzut personal cadavrele, cunoașterea condițiilor în care trupurile rudelor lor au fost examinate a generat suferință psihică. Totuși, având în vedere în mod special scopul tratamentelor (efectuarea examinării cadavrelor), circumstanțele nu au dat suferinței reclamanților o dimensiune și o natură diferite de stresul emoțional care poate fi considerat ca fiind inevitabil cauzat oricărui membru de familie al persoanei decedate într-o situație comparabilă (*Cangöz și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 157-168).

5. Altele

73. Cauza *Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga împotriva Belgiei*, 2006 a avut ca obiect luarea în custodie publică și expulzarea unui solicitant de azil minor neînsoțit. Curtea, având în vedere conduita autorităților naționale, a constatat că prima reclamantă – mama copilei în vârstă de 5 ani luate în custodie publică – a suportat o profundă suferință și anxietate ca urmare a luării fiicei sale în custodie publică. Având în vedere circumstanțele cauzei, Curtea a concluzionat că nivelul de gravitate necesar pentru stabilirea existenței unei încălcări a art. 3 fusese atins (pct. 55-59). Dimpotrivă, Curtea a constatat că anxietatea simțită de mama unui copil de 8 ani, care a petrecut o zi la secția de poliție în timpul anchetei împotriva mamei, neraportată la autoritățile pentru protecția copilului, nu a atins nivelul minim de gravitate (*Tarak și Depe împotriva Turciei*, 2019, pct. 79).

74. Într-o cauză în care fiul reclamantei a murit în închisoare de SIDA din cauza îngrijirilor medicale inadecvate, Curtea, ținând seama de o serie de factori, inclusiv numeroasele încercări ale reclamantei de a atrage atenția asupra situației fiului ei și atitudinea cinică, indiferentă și crudă arătată de autorități față de apelurile ei, atât înainte de decesul fiului, cât și în timpul anchetei ulterioare, a constatat că aceasta a fost victima unui tratament inuman (*Salakhov și Islyamova împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 204).

75. În contextul unei anchete în legătură cu acuzații de agresiune sexuală, Curtea a considerat că reclamantul – tatăl pretinsei victime – nu a prezentat niciun exemplu de reacție sau atitudine nepotrivite din partea autorităților față de el și, prin urmare, a respins această parte din cerere (*M.P. și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 123-125).

I. Condamnarea și aplicarea pedepsei

1. Vârsta răspunderii penale

76. În cauzele *V. împotriva Regatului Unit*, 1999, și *T. împotriva Regatului Unit*, 1999, Curtea a analizat dacă atribuirea răspunderii penale a reclamanților cu privire la fapte săvârșite atunci când aceștia aveau 10 ani ar putea duce la încălcarea art. 3 din Convenție. Curtea a constatat că nu exista, la acel moment, niciun standard comun clar în rândul statelor membre ale Consiliului Europei cu privire la vârsta minimă a răspunderii penale. Deși Anglia și Țara Galilor se aflau printre puținele jurisdicții europene având o vârstă mică a răspunderii penale, nu s-ar putea spune că vârsta de 10 ani este atât de mică încât să se deosebească în mod disproporționat de vârsta limită din alte state europene. Prin urmare, Curtea a concluzionat că atribuirea răspunderii penale reclamanților nu a dus, în sine, la o încălcare a art. 3 din Convenție [*V. împotriva Regatului Unit* (MC), 1999, pct. 72-74; *T. împotriva Regatului Unit* (MC), 1999, pct. 70-72].

2. Pedepse extrem de disproporționate

77. Curtea acceptă că, deși, în principiu, problema unei pedepse corespunzătoare se află în general în afara domeniului de aplicare a Convenției, o pedeapsă extrem de disproporționată ar putea echivala cu rele tratamente, contrare art. 3 în momentul aplicării sale. Totuși, Curtea a subliniat că „disproporționalitatea crasă" reprezintă un criteriu strict care va fi îndeplinit doar în cazuri rare și unice (*Babar Ahmad și alții împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 237; *Harkins și Edwards împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 133).

78. De exemplu, Curtea nu a admis că extrădarea reclamantului ar genera un risc concret de tratamente contrare art. 3 din Convenție într-o cauză în care probele sugerau că reclamantul ar putea primi o pedeapsă de până la 35 de ani de închisoare în cazul extrădării sale în Statele Unite ale Americii, fără o condiție privind pedeapsa minimă. Ținând seama de natura pretinselor infracțiuni, care includ infracțiuni de terorism, și de pragul înalt necesar pentru a demonstra că o pedeapsă ar fi excesiv de disproporționată, Curtea nu a admis că extrădarea reclamantului ar genera un risc concret de tratamente contrare art. 3 din Convenție ca urmare a duratei oricărei pedepse aplicate (*Aswat împotriva Regatului Unit*, 2013, pct. 58).

79. Într-o cauză în care reclamanții s-au plâns de continuarea executării în Regatul Unit, în temeiul unui acord de transfer al deținutului, a unei pedepse de lungă durată aplicate de instanțele din Thailanda, Curtea a subliniat că, atunci când se examinează dacă o pedeapsă încalcă art. 3 în contextul continuării executării pedepsei în temeiul unui acord de transfer al deținutului, accentul trebuie pus pe aspectul dacă orice suferință sau umilință implicate depășește gradul inevitabil de suferință sau umilință legat de punerea în executare a pedepsei cu închisoarea aplicate de instanța străină. În evaluarea gradului de suferință și de umilire, este necesar să se țină seama de diferitele practici de stabilire a pedepselor adoptate de state și de diferențele legitime și rezonabile dintre state, ca și de durata adecvată a pedepselor. Curtea trebuie să ia în considerare și faptul că transferul a avut loc în cadrul cooperării internaționale în administrarea justiției, care este, în principiu, în interesul persoanelor în cauză. Prin urmare, atunci când măsura cooperării internaționale vizează promovarea și protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor supuse sancțiunilor penale în străinătate, beneficiul de care se bucură reclamantul ca rezultat al executării măsurii reprezintă un factor important în favoarea constatării că modul și metoda de executare a pedepsei nu supun reclamantul la stres sau suferințe care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției (*Willcox și Hurford împotriva Regatului Unit*, 2013, pct. 76).

3. Pedeapsa cu moartea

80. În cauza *Al-Saadoon și Mufdhi împotriva Regatului Unit*, 2010, Curtea a reținut că toate statele membre, cu excepția a două dintre ele, au semnat Protocolul nr. 13 privind abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele și că l-au ratificat toate statele semnatare, mai puțin trei dintre ele. S-a constatat că aceste cifre, precum și practica constantă a statelor în ceea ce privește respectarea moratoriului privind pedeapsa capitală, indică în mod clar că art. 2 a fost modificat astfel încât să interzică pedeapsa cu moartea în toate circumstanțele.[1] În acest context, Curtea nu a considerat, așa cum hotărâse anterior în *Soering împotriva Regatului Unit*, 1989, pct. 102-104, că formularea tezei a doua a art. 2 § 1 continua să îi interzică interpretarea sintagmei „pedepse sau tratamentele inumane ori degradante" de la art. 3 ca incluzând pedeapsa cu moartea (*Al-Saadoon și Mufdhi împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 120). Pedeapsa capitală a devenit, prin urmare, o formă inacceptabilă de pedeapsă care nu mai este permisă în temeiul art. 2 astfel cum a fost modificat de Protocolul nr. 6 și

[1] Federația Rusă a încetat să mai fie stat membru al Consiliului Europei la 16 martie 2022 și a încetat să mai fie parte la Convenție la 16 septembrie 2022. La data celei mai recente actualizări a acestui ghid, Protocolul nr. 13 era semnat de toate statele membre ale Consiliului Europei și ratificat de toate cu o excepție (Azerbaidjan).

Protocolul nr. 13 și care constituie „pedepse sau tratamente inumane ori degradante” în sensul art. 3 [*A.L. (X.W.) împotriva Rusiei*2015, pct. 64].

81. Art. 3 din Convenție interzice extrădarea, expulzarea sau alte transferări ale unei persoanei în alt stat în cazul în care s-a demonstrat că există motive întemeiate să se creadă că aceasta ar fi expusă unui risc real de a fi condamnată la pedeapsa cu moartea în statul respectiv [*Al-Saadoon și Mufdhi împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 123 și 140-143; *A.L. (X.W.) împotriva Rusiei*, 2015, pct. 63-66; *Shamayev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2005, pct. 333].

82. Informații mai detaliate pot fi găsite în Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Imigrația.

4. Detențiunea pe viață

83. Prin Convenție nu se interzice aplicarea pedepsei detențiunii pe viață în cazul persoanelor condamnate pentru infracțiuni deosebit de grave, precum omorul. Totuși, pentru a fi compatibilă cu art. 3, o astfel de pedeapsă trebuie să fie reductibilă *de jure* și *de facto*, ceea ce înseamnă că trebuie să existe atât o perspectivă de punere în libertate a deținutului, cât și o posibilitate de revizuire. Baza revizuirii trebuie să cuprindă și stabilirea existenței unor motive penologice legitime pentru continuarea încarcerării deținutului. Aceste motive includ pedeapsa, descurajarea, protecția publică și reinserția. Echilibrul dintre acestea nu este în mod automat static și se poate schimba pe parcursul executării pedepsei, astfel încât principalul motiv pentru detenție de la început poate să nu mai fie astfel după o lungă perioadă de executare a pedepsei. Se subliniază importanța motivului reinserției, adică reintegrarea în societate a persoanei condamnate, dat fiind că politica penală europeană din prezent pune accent pe acest aspect, după cum se reflectă în practica statelor contractante, în standardele relevante adoptate de Consiliul Europei și în materialele internaționale relevante [*Murray împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2016, pct. 102; și *Hutchinson împotriva Regatului Unit* (MC), 2017, pct. 42].

84. O condamnare pe viață nu devine „ireductibilă” prin simplul fapt că, în practică, nu poate fi executată în totalitate [*Murray împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2016 pct. 99, cu trimiterile suplimentare]. Totuși, respectarea demnității umane impune ca autoritățile din penitenciare să facă eforturi în direcția reinserției unui deținut condamnat pe viață [*Murray împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2016, pct. 104]. Rezultă de aici că revizuirea necesară trebuie să țină seama de progresele făcute de deținut către reinserție, evaluând dacă aceste progrese au fost atât de importante încât continuarea detenției nu mai poate fi justificată din motive penologice legitime. Revizuirea care se limitează la motive umanitare este, prin urmare, insuficientă [*Hutchinson împotriva Regatului Unit* (MC), 2017, pct. 43].

85. Criteriile și condițiile stabilite în legislația internă care se referă la revizuire trebuie să aibă un grad suficient de claritate și de certitudine și, de asemenea, să reflecte jurisprudența relevantă a Curții. Aceasta înseamnă că deținuții care sunt condamnați la detențiune pe viață fără posibilitatea liberării condiționate au dreptul să cunoască de la început ce trebuie să facă pentru a fi eligibili pentru punere în libertate și în ce condiții. În aceasta se include și momentul în care va avea loc ori se poate solicita o revizuire a pedepsei [*Vinter și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 122]. În acest sens, Curtea a reținut un sprijin evident în materialele comparative și internaționale relevante în favoarea revizuirii care să aibă loc nu mai târziu de 25 de ani de la aplicarea pedepsei, cu revizuiri periodice ulterioare (*ibid.*, pct. 68, 118, 119 și 120). Însă a indicat și că aceasta este o problemă care intră în marja de apreciere care trebuie acordată statelor contractante în materie de justiție penală și stabilire a pedepselor (*ibid.*, pct. 104, 105 și 120).

86. Cu privire la natura revizuirii, Curtea a subliniat că sarcina sa nu este de a dispune forma acesteia, judecătorească sau executivă, ținând seama de marja de apreciere care trebuie acordată statelor contractante [*Vinter și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 120]. Prin urmare, trebuie ca

fiecare stat să stabilească dacă revizuirea pedepsei este efectuată de puterea executivă sau de cea judecătorească [*Hutchinson împotriva Regatului Unit* (MC), 2017, pct. 44].

87. Continuarea detenției unui deținut cauzată de imposibilitatea practică a transferului, în circumstanțe în care detenția sa nu mai era considerată necesară de către autoritățile naționale, a echivalat cu o pedeapsă pe viață ireductibilă *de facto* din cauza lipsei unei perspective realiste de punere în libertate (*Horion împotriva Belgiei*, 2023, pct. 75).

88. În contextul extrădării, conformitatea cu Convenția a unei pedepse cu detențiunea pe viață aplicate într-o țară terță nu se evaluează cu trimitere la toate standardele care se aplică deținuților pe viață în statele contractante. Prin urmare, garanțiile procedurale stabilite în *Vinter și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, care au ca obiect contextul intern, nu sunt aplicabile în contextul extrădării. Curtea aplică mai degrabă o abordare adaptată cu două etape: în prima etapă, trebuie stabilit dacă reclamantul a prezentat probe de natură să demonstreze că există motive serioase de a crede că, în caz de extrădare și de condamnare, există un risc real de a i se aplica o pedeapsă cu detențiunea pe viață fără posibilitatea acordării liberării condiționate. În acest caz, în etapa a doua trebuie verificat dacă, de la momentul condamnării, este instituit un mecanism de revizuire permițând autorităților din țara terță să țină seama de progresele deținutului în vederea îndreptării sau de orice motiv de punere în libertate în baza comportamentului acestuia sau a altor circumstanțe personale relevante (*Sanchez-Sanchez împotriva Regatului Unit*, pct. 83-97).

89. Informații mai detaliate pot fi găsite în Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Drepturile persoanelor private de libertate și în Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Imigrația.

J. Extrădarea și expulzarea

90. Curtea a subliniat că Statele contractante au dreptul, în temeiul dreptului internațional consacrat și sub rezerva obligațiilor prevăzute prin tratate, inclusiv Convenția, să controleze intrarea, ședereа și expulzarea străinilor [*Khasanov și Rahmanov împotriva Rusiei* (MC), 2022, pct. 93]. Nici în Convenție, nici în protocoalele la aceasta nu se prevede un drept la azil politic. Cu toate acestea, expulzarea, extrădarea sau altă măsură de îndepărtare a unui străin poate ridica o problemă în temeiul art. 3, angajând, astfel, răspunderea statului contractant în temeiul Convenției, în cazul în care s-au prezentat motive întemeiate pentru a crede că, dacă va fi îndepărtată, persoana respectivă ar risca în mod real să fie supusă unor tratamente contrare art. 3 în țara de destinație. În aceste condiții, art. 3 implică obligația de a nu expulza sau extrăda persoana în țara respectivă [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 125-126].

91. Informații mai detaliate pot fi găsite în Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului – Imigrația.

K. Intervenții medicale forțate

1. Principii generale

92. O măsură de necesitate terapeutică din punct de vedere al principiilor consacrate ale medicinei nu poate fi considerată, în principiu, ca inumană și degradantă. Cu toate acestea, Curtea trebuie să se asigure că necesitatea medicală a fost demonstrată în mod convingător și că există și se respectă garanțiile procedurale pentru decizia respectivă [*Jalloh împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct. 69].

2. Alimentarea forțată

93. Alimentarea forțată care vizează salvarea vieții unui deținut care refuză hrana în mod conștient nu poate fi considerată, în principiu, ca inumană și degradantă. Cu toate acestea, Curtea trebuie să se

asigure că necesitatea medicală a fost demonstrată în mod convingător și că există și se respectă garanțiile procedurale pentru decizia de alimentare forțată [*Ciorap împotriva Moldovei* (MC), 2007, pct. 77]. Mai mult decât atât, modul în care reclamantul este supus alimentării forțate în timpul refuzului de hrană nu trebuie să depășească nivelul minim de gravitate prevăzut de jurisprudența Curții privind art. 3 din Convenție (*Nevmerzhitsky împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 94).

94. În cauza *Herczegfalvy împotriva Austriei*, 1992, care a implicat, *inter alia*, alimentarea forțată a unui pacient psihiatric aflat în refuz de hrană, Curtea a constatat că tratamentul este justificat de necesitatea medicală și că, prin urmare, nu a încălcat art. 3 (pct. 79-84).

95. Dimpotrivă, Curtea a constatat că alimentarea forțată a unui deținut aflat în refuz de hrană pentru a protesta împotriva condițiilor din penitenciar nu se baza pe motive medicale valabile, ci mai degrabă a avut scopul de a-l forța să înceteze protestul și s-a făcut într-un mod care l-a expus în mod inutil durerii fizice și umilinței, constituind tortură (*Ciorap împotriva Moldovei*, 2007, pct. 89; a se vedea și *Nevmerzhitsky împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 98).

96. Mai recent, Curtea a considerat că autoritățile statului nu au gestionat protestul reclamantului prin greva foamei, dată fiind lipsa necesității medicale pentru alimentarea forțată la puțin timp după începerea refuzului de hrană și date fiind absența reglementării legale și garanțiile procedurale deficiente privind aplicarea. În lipsa unei anchete, Curtea nu poate exclude că scopul alimentării forțate în litigiu era suprimarea protestelor din respectivul penitenciar (*Yakovlyev împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 46-51).

3. Tratamentul psihiatric forțat

97. În cauza *Gorobet împotriva Moldovei*, 2011, Curtea a constatat că nu existase nicio necesitate medicală pentru a supune reclamantul la 41 de zile de izolare și la tratament psihiatric forțat în spital și că un asemenea tratament nelegal și arbitrar i-a provocat reclamantului sentimente de teamă, chin și inferioritate care echivalau cu un tratament degradant (pct. 52).

98. La fel, deși internarea nevoluntară inițială a reclamantului (care a avut o tentativă de suicid) era justificată, Curtea a considerat, în cauza *Bataliny împotriva Rusiei*, 2015, că nu a fost demonstrată nicio necesitate medicală pentru continuarea internării și a tratamentului împotriva voinței sale, inclusiv izolarea sa și participarea la cercetarea științifică pentru un nou medicament (pct. 88-91).

99. În același sens, Curtea a constatat încălcarea art. 3 atunci când un minor orfan în vârstă de 15 ani, cu o ușoară dizabilitate intelectuală, aflat în îngrijirea statului, a fost internat nevoluntar într-un spital de psihiatrie și supus unui tratament psihiatric, inclusiv cu neuroleptice și tranchilizante fără o necesitate medicală dovedită. În această cauză, Curtea a mai considerat condițiile materiale ale plasării ulterioare a reclamantului într-o secție pentru adulți și folosirea de substanțe chimice, din nou în lipsa necesității terapeutice, ca fiind o încălcare a art. 3 (*V.I. împotriva Republicii Moldova*, pct. 136-142, pct. 144 și pct. 147-157; a se vedea, de asemenea, *Spivak împotriva Ucrainei*, 2025, pct. 190-202, în care reclamantul, deși era internat într-un spital de psihiatrie de înaltă siguranță, a fost supus unei administrări zilnice coercitive și prelungite de medicamente neuroleptice, sub diferite forme și doze, fără un program predeterminat timp de aproape 2 ani și fără o necesitate medicală dovedită).

100. Dimpotrivă, în cauza *Naumenko împotriva Ucrainei*, 2004, pct. 113-116, Curtea nu a considerat că există probe pentru a stabili dincolo de orice îndoială rezonabilă că tratamentul administrat reclamantului în penitenciar, chiar dacă forțat, era contrar art. 3, având în vedere, mai cu seamă, faptul că reclamantul suferea de grave tulburări mintale, că a avut două tentative de suicid și că a primit tratament medicamentos pentru ameliorarea simptomelor (a se vedea și *Dvořáček împotriva Republicii Cehe*, 2014, pct. 106, în care reclamantul s-a plâns, între altele, de tratamentul de sexologie despre care pretinde că i-a fost administrat fără consimțământul său informat).

4. Sterilizarea forțată și avortul forțat

101. Curtea a statuat că sterilizarea constituie o ingerință majoră în starea de sănătate reproductivă a unei persoane. Aceasta poate fi realizată legitim la cererea persoanei interesate, de exemplu ca metodă de contracepție sau pentru scopuri terapeutice acolo unde a fost stabilită în mod convingător necesitatea medicală. Cu toate acestea, a considerat că impunerea unui tratament medical fără consimțământul unui pacient adult competent mintal este incompatibilă cu cerința respectării libertății și demnității umane, unul dintre principiile fundamentale aflate la baza Convenției (*V.C. împotriva Slovaciei*, 2011, pct. 106-107).

102. În cauza *V.C. împotriva Slovaciei*, 2011, în care reclamanta, de etnie romă, a fost sterilizată fără consimțământul ei informat după ce născuse prin cezariană, Curtea a concluzionat că, deși nu exista niciun indiciu că personalul medical a acționat cu intenția să supună reclamanta relelor tratamente, totuși medicii au dat dovadă de o flagrantă lipsă de respect față de dreptul acesteia la autonomie și la alegere în calitate de pacientă. Un astfel de tratament a încălcat, prin urmare, art. 3 din Convenție (pct. 106-120; a se vedea și *N.B. împotriva Slovaciei,* 2012, în care Curtea a constatat că sterilizarea reclamantei, minoră, nu fusese o intervenție medicală pentru salvarea vieții și fusese efectuată fără consimțământul informat al acesteia sau al reprezentantului său. S-a constatat că o astfel de procedură a fost incompatibilă cu obligația de respectare a libertății și a demnității umane a reclamantului (pct. 74-81); a se vedea, în schimb, *Y.P. împotriva Rusiei*, 2022, în care Curtea a constatat că sterilizarea reclamantei fără consimțământul acesteia nu a atins nivelul de gravitate necesar, având în vedere că sterilizarea reclamantei în timpul unei operații de cezariană a fost determinată de îngrijorarea reală a medicilor pentru sănătatea și siguranța sa într-un context neașteptat și urgent și dată fiind absența unor elemente suplimentare, precum, de exemplu, vulnerabilitatea deosebită a reclamantei (pct. 36-38).

103. În cauza *G.M. și alții împotriva Republicii Moldova*, 2022, în care reclamantele – femei cu dizabilități intelectuale, rezidente într-un azil de psihiatrie – au fost violate de către un medic și supuse fără consimțământ avorturilor și tratamentelor contraceptive, Curtea a observat că instrumentele juridice și rapoartele adoptate de Organizația Națiunilor Unite și de Consiliul Europei arătau că avortul, sterilizarea și contracepția, toate acestea forțate, erau forme de violență bazată pe gen (pct. 88). A constatat, în special, că din cadrul juridic în litigiu lipseau: garanția cerinței de a obține de la persoanele cu dizabilități intelectuale un consimțământ valabil, liber și prealabil pentru intervențiile medicale; legislație penală adecvată pentru a descuraja practicarea intervențiilor medicale fără consimțământ efectuate asupra persoanelor cu dizabilități intelectuale în general și asupra femeilor în special; și alte mecanisme de prevenire a unor astfel de abuzuri asupra persoanelor cu dizabilități intelectuale în general și a femeilor în special (pct. 128).

104. Atunci când avortul este efectuat într-un spital public cu încălcarea standardelor medicale și împotriva voinței unei tinere adulte vulnerabile constrânse de părinți, Curtea a constatat că tratamentele în cauză contravin demnității umane și constituie o formă extraordinară de tratament inuman și umilitor, date fiind efectele fizice și psihice imediate și pe termen lung asupra reclamantei (*S.F.K. împotriva Rusiei*, 2022, pct. 81).

5. Prelevarea de droguri și alte probe din corpul unei persoane

105. Curtea a subliniat că, chiar și în cazul în care nu este motivată de necesitatea medicală, art. 3 din Convenție nu interzice, în sine, recurgerea la o procedură medicală contrar voinței unui suspect pentru a se obține probe ale implicării lui în săvârșirea unei infracțiuni. Totuși, orice recurgere la o intervenție medicală forțată pentru a obține probe ale infracțiunii trebuie să fie justificată în mod convingător de situația de fapt dintr-o anumită cauză. Acest lucru este valabil în special pentru cazurile în care procedura are scopul de a recupera, din interiorul corpului persoanei, probe materiale ale infracțiunii de care este suspectată. Natura deosebit de intruzivă a acestui act necesită o examinare strictă a tuturor circumstanțelor. În legătură cu aceasta, trebuie să se țină seama de gravitatea infracțiunii în

cauză. Autoritățile trebuie să demonstreze și că au luat în considerare metode alternative de obținere a probelor. În plus, procedura trebuie să nu implice riscul unor prejudicii de durată pentru sănătatea suspectului [*Jalloh împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct. 70-71].

106. În plus, ca și în cazul intervențiilor efectuate în scopuri terapeutice, modul în care o persoană este supusă unei proceduri medicale forțate pentru a se obține probe din corpul său trebuie să nu depășească nivelul minim de gravitate în conformitate cu dispozițiile din jurisprudența Curții privind art. 3 din Convenție. Factorii relevanți în această privință includ: dacă persoana implicată a îndurat o durere fizică sau o suferință grave în urma unei intervenții medicale forțate; dacă procedura medicală forțată a fost dispusă și administrată de medici; dacă persoana implicată a fost plasată sub supraveghere medicală constantă și dacă intervenția medicală forțată a produs o agravare a stării de sănătate a reclamantului și a avut consecințe de durată pentru sănătatea sa [*Jalloh împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct. 72-74].

107. De exemplu, Curtea a constatat că reclamantul a fost supus la tratamente inumane și degradante contrare art. 3 atunci când la secția de poliție i s-a inserat forțat un cateter în vederea obținerii unei probe de urină pentru a se stabili dacă a fost implicat într-o infracțiune contra siguranței circulației pe drumurile publice. În această privință, a constatat că autoritățile au obținut aceeași probă prelevând totodată și sânge de la reclamant și că modul în care s-a aplicat măsura i-a cauzat reclamantului atât durere fizică, cât și suferință psihică [*R.S. împotriva Ungariei*, 2019, pct. 72; a se vedea, pe de altă parte, *Schmidt împotriva Germaniei* (dec.), 2006 în care prelevarea de probe de sânge și de salivă de la un suspect împotriva voinței sale pentru a se stabili participarea sa la o infracțiune nu a atins nivelul minim de gravitate necesar în conformitate cu art. 3].

III. Protecția împotriva torturii, a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, cauzate de actori nestatali

Art. 3 din Convenție

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante."

A. Domeniul de aplicare al obligațiilor pozitive ale statului

108. Deși statului contractant nu i se poate atribui responsabilitatea directă în temeiul Convenției pentru acțiuni ale persoanelor private (*Beganović împotriva Croației*, 2009, pct. 68) sau ale agenților statului acționând în calitate de persoane private [*Çelik împotriva Turciei (nr. 2)*, 2010, pct. 33], Curtea a considerat că răspunderea statului poate fi totuși angajată prin obligația impusă la art. 1 din Convenție.

109. În această privință, a statuat că obligația ce revine înaltelor părți contractante în temeiul art. 1 din Convenție, de a asigura oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, coroborată cu art. 3, impune statelor să adopte măsuri care să garanteze că persoanele aflate sub jurisdicția lor nu sunt supuse la tortură sau tratamente inumane ori degradante, inclusiv la rele tratamente aplicate de persoane particulare [*Z și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2001, pct. 73 și *O'Keeffe împotriva Irlandei* (MC), 2014, pct. 144].

110. În special, copiii și alte persoane vulnerabile au dreptul la o protecție eficientă [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 177 și *R.B. împotriva Estoniei*, 2021, pct. 78].

111. În această privință, abordarea constantă a Curții a fost, de asemenea, că art. 3 impune statelor datoria de a proteja starea fizică bună a persoanelor aflate într-o poziție vulnerabilă prin faptul de a fi sub controlul autorităților, precum, de exemplu, deținuții sau recruții (*Premininy împotriva Rusiei*, 2011, pct. 73).

112. Curtea a examinat obligația pozitivă a statelor de a asigura protecție împotriva relelor tratamente în numeroase contexte diferite, cum ar fi:

- În contextul abuzurilor asupra copiilor [a se vedea, de exemplu, *A. împotriva Regatului Unit*, 1998; *Z și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2011; *Association Innocence en Danger și Association Enfance et Partage împotriva Franței*, 2020];
- În contextul violenței în familie (a se vedea, de exemplu, *T.M. și C.M. împotriva Republicii Moldova*, 2014; *Talpis împotriva Italiei*, 2017; *Volodina împotriva Rusiei*, 2019, *Luca împotriva Republicii Moldova*, 2023 și, pentru violența cibernetică, a se vedea *Buturugă împotriva României*, 2020, pct. 74, 78-79);
- În contextul infracțiunilor sexuale (a se vedea, de exemplu, *M.C. împotriva Bulgariei*, 2003; și cu privire la minori, a se vedea *I.C. împotriva României*, 2016; *M.G.C. împotriva României*, 2016);
- În contextul conflictelor dintre deținuți (a se vedea, de exemplu, *Pantea împotriva României*, 2003; *Rodić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2008; și *D.F. împotriva Letoniei*, 2013);
- În contextul demonstrațiilor (a se vedea, de exemplu, *Identoba și alții împotriva Georgiei*, 2015, pct. 72-74, pct. 81; și *Women's Initiatives Supporting Group și alții împotriva Georgiei*, 2021, pct. 70-78; *Romanov și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 71-74);

- În contextul hărțuirii fizice și verbale a unei persoane cu handicap (a se vedea *Đorđević împotriva Croației*, 2012);
- În contextul hărțuirii fizice și verbale a unui minor (a se vedea *V.K. împotriva Rusiei*, 2017) sau a unei persoane vârstnice (a se vedea *Irina Smirnova împotriva Ucrainei*, 2016);
- În contextul violenței comise din motive de ură (a se vedea, de exemplu, *Škorjanec împotriva Croației*, 2017; *Burlya și alții împotriva Ucrainei*, 2018);
- În contextul organizării unor evenimente sportive (a se vedea, de exemplu, *Koffi împotriva Bulgariei,* 2026);
- În contextul inițierii prin umilire și al intimidării în armată (a se vedea, de exemplu, *Filippovy împotriva Rusiei*, 2022).

B. Natura obligațiilor pozitive ale statului

113. Obligațiile pozitive de fond care revin statelor în temeiul art. 3 din Convenție cuprind, în primul rând, obligația de a institui un cadru legislativ și de reglementare al protecției; în al doilea rând, în anumite împrejurări bine definite, obligația de a lua măsuri operaționale de a proteja persoane specifice împotriva riscului de tratamente contrare acestei dispoziții [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 178].

1. Datoria de a institui un cadru legislativ și de reglementare adecvat

114. Obligația pozitivă în temeiul art. 3 din Convenție necesită, în special, instituirea unui cadru legislativ și de reglementare care să apere în mod adecvat persoanele de încălcări ale integrității lor fizice și psihologice, în special în cele mai grave cazuri, prin adoptarea de dispoziții penale și efectiva lor aplicare în practică [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 179].

115. Această obligație capătă o importanță deosebită în contextul unui serviciu public având datoria de a proteja sănătatea și bunăstarea copiilor, în special acolo unde aceștia sunt vulnerabili în mod deosebit și se află sub controlul exclusiv al autorităților. Aceasta poate impune, în anumite circumstanțe, adoptarea unor măsuri și garanții speciale. În această privință, Curtea a specificat, în legătură cu cauzele referitoare la abuz sexual asupra minorilor, în special atunci când autorul acestor abuzuri se află într-o poziție de autoritate asupra copilului, că existența mecanismelor utile de detectare și de semnalare reprezintă o condiție fundamentală pentru punerea în aplicare a legilor penale relevante [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 180].

116. La fel, în contextul violenței în familie, Curtea a hotărât că această obligație va impune, în mod obișnuit, autorităților naționale să ia măsuri pozitive în sfera protecției penale. Astfel de măsuri ar include, mai ales, incriminarea actelor de violență în familie prin prevederea unor sancțiuni efective, proporționale și disuasive (*Volodina împotriva Rusiei*, 2019, pct. 78). În plus, în măsura în care sunt în discuție măsuri de protecție, Curtea dispune că setul de măsuri legislative și operative disponibile în cadrul juridic național trebuie să ofere autorităților implicate o gamă de măsuri suficiente dintre care să aleagă, corespunzătoare și proporționale cu nivelul de risc care a fost evaluat în circumstanțele cauzei respective (*Tunikova și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 95).

2. Datoria de a lua măsuri operative preventive

117. Ca și în cazul art. 2 din Convenție, art. 3 poate, în anumite circumstanțe, să impună unui stat să ia măsuri operative pentru a proteja victimele sau potențialele victime ale relelor tratamente [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 181].

118. Această obligație pozitivă de a proteja trebuie să fie interpretată astfel încât să nu impună o sarcină excesivă autorităților, având în vedere, în special, caracterul imprevizibil al comportamentului uman și alegerile operative care trebuie făcute cu privire la priorități și resurse. Astfel, nu orice risc de

rele tratamente ar putea implica pentru autorități o cerință, în temeiul Convenției, de a lua măsuri pentru a preveni materializarea riscului respectiv. Totuși, măsurile necesare ar trebui să asigure, cel puțin, o protecție eficientă, în special, a copiilor și altor persoane vulnerabile, și să includă demersuri rezonabile pentru prevenirea relelor tratamente despre care autoritățile au ori ar trebui să aibă cunoștință [*O'Keeffe împotriva Irlandei* (MC), 2014, pct. 144].

119. Prin urmare, pentru ca o obligație pozitivă să ia naștere, trebuie stabilit că autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe la acel moment de existența unui risc real și imediat ca o persoană identificată să fie supusă relelor tratamente prin faptele penale ale unui terț și că autoritățile nu au luat măsuri în cadrul competențelor lor care, considerate în mod rezonabil, ar fi fost de așteptat să evite acel risc [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 183].

120. Curtea observă că, în acest context, aprecierea naturii și a nivelului riscului face parte integrantă din datoria de a lua măsuri operative preventive acolo unde prezența unui risc o cere. Astfel, o examinare a respectării de către stat a acestei datorii trebuie să cuprindă analiza atât a caracterului adecvat al evaluării riscului efectuate de autoritățile naționale, cât și, în cazul în care un risc relevant care declanșează datoria de a acționa a fost sau ar trebui să fie identificat, a caracterului adecvat al măsurilor preventive adoptate [*Kurt împotriva Austriei* (MC), 2021, pct. 159, chiar dacă în temeiul art. 2 din Convenție].

121. Curtea a subliniat și că nu este necesar să demonstreze că „cu excepția" omisiunii statului relele tratamente nu s-ar fi întâmplat. Incapacitatea de a lua măsurile disponibile în mod rezonabil care ar fi putut într-o perspectivă reală să modifice rezultatul sau să reducă daunele este suficientă pentru a angaja responsabilitatea statului [*O'Keeffe împotriva Irlandei* (MC), 2014, pct. 149].

C. Câteva ilustrări

122. Curtea a constatat că statul pârât nu și-a îndeplinit obligația de a proteja persoanele împotriva relelor tratamente atunci când:

- administrația locului de deținere nu a prevenit relele tratamente sistematice aplicate unui deținut de către codeținuți (*Premininy împotriva Rusiei*, 2011, pct. 90; a se vedea și *I.E. împotriva Republicii Moldova*, 2020, pct. 46 în care un adolescent cu handicap mintal a fost plasat într-o celulă cu autori de infracțiuni săvârșite cu violență și a fost bătut și violat);
- cadrul legal național nu definea violența în familie ca infracțiune distinctă sau ca element agravant al altor infracțiuni și nu stabilea un prag minim de gravitate a vătămărilor necesar pentru începerea urmăririi penale, iar autoritățile nu au luat măsuri operative preventive pentru a proteja reclamanta (*Volodina împotriva Rusiei*, 2019, pct. 85 și pct. 91; a se vedea și *M.C. împotriva Bulgariei*, 2003, pct. 166, în care Curtea a constatat că prin cadrul legislativ național nu se acorda o protecție suficientă victimei unui presupus viol);
- autoritățile nu au protejat membrul unei minorități religioase vulnerabile care a fost atacat în mod sistematic (*Milanović împotriva Serbiei*, 2010, pct. 90; a se vedea și *Membrii Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei*, 2007, pct. 100-105 și pct. 124, în care poliția nu a acționat suficient împotriva unui atac desfășurat asupra unei întruniri a martorilor lui Iehova de către membri ai Bisericii Ortodoxe, în pofida faptului că fusese alertată destul de devreme încât să acționeze prompt pentru a pune capăt violenței și a proteja victimele).
- autoritățile militare nu l-au protejat pe fiul reclamanților – victimă și denunțător al hărțuirii și al umilirii în armată – împotriva represaliilor din partea celorlalți recruți (*Filippovy împotriva Rusiei*, 2022, pct. 103).
- statul nu a protejat o elevă de 14 ani cu dizabilități intelectuale împotriva abuzului sexual în școala ei din partea unui profesor care era și funcționar public la momentul faptelor, din două motive: lipsa unui cadru de reglementare adecvat pentru prevenirea, reținerea și

raportarea abuzului sexual asupra minorilor și neadoptarea măsurilor adecvate (*A.P. împotriva Armeniei*, 2024, pct. 141; a se vedea și *Z împotriva Republicii Cehe*, pct. 57-57, 2024, în care Curtea a constatat o încălcare a art. 3 și a art. 8 din cauza abordării defectuoase a autorităților în interpretarea faptelor și a cadrului juridic, neoferind astfel protecție adecvată unui adult vulnerabil împotriva abuzului sexual comis de un preot care era și profesorul său la universitate).

123. În schimb, în cauza *X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 183, care privea acuzații de abuz sexual într-un orfelinat, Curtea a considerat că modul în care fusese aplicat cadrul de reglementare nu a generat o încălcare a art. 3, întrucât nu fusese stabilită nicio problemă sistemică, referitoare la abuzuri sexuale comise asupra copiilor de vârstă mică în centrele de îngrijire. În continuare a constatat că, în circumstanțele speciale ale cauzei, nu existau suficiente informații pentru a constata că autoritățile bulgare au știut sau ar fi trebuit să știe de existența unui risc real și imediat ca reclamanții să fie supuși la rele tratamente, care să genereze obligația de mai sus de a-i proteja împotriva acestui risc.

IV. Obligația de a ancheta susținerile referitoare la tortură, pedepse sau tratamente inumane ori degradante

Art. 3 din Convenție

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la obligațiile procedurale

124. În cazul în care o persoană invocă o pretenție argumentată că a suferit un tratament contrar art. 3 pe când se afla sub controlul agenților statului, dispoziția respectivă, coroborată cu obligația generală a statului, conform art. 1 din Convenție, prin care se „recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în […] Convenție”, impune, implicit, efectuarea unei anchete oficiale efective [*Assenov și alții împotriva Bulgariei*, 1998, pct. 102 și *El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 182]. În caz contrar, interzicerea legală generală a torturii și a tratamentelor și pedepselor inumane ori degradante ar fi lipsită de efect în practică, în pofida importanței ei fundamentale, și ar fi posibil ca în unele cazuri reprezentanții statului să încalce drepturile celor aflați sub controlul lor cu o impunitate virtuală [*Labita împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 131].

125. În legătură cu cele de mai sus, Curtea a subliniat că un răspuns adecvat din partea autorităților în anchetarea susținerilor serioase privind rele tratamente suferite din partea poliției sau a altor agenți ai statului, în conformitate cu normele de la art. 3, este esențial pentru a menține încrederea publicului în respectarea statului de drept și pentru a preveni orice aparență de complicitate sau de toleranță față de asemenea fapte ilicite (*Lyapin împotriva Rusiei*, 2014, pct. 139).

126. Această obligație procedurală se extinde și asupra obligației de a ancheta susțineri referitoare la rele tratamente aplicate de persoane particulare atunci când acestea sunt „întemeiate” [*M. și alții împotriva Italiei și Bulgariei*, 2012, pct. 100 și *X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 184; a se vedea și *Ghișoiu împotriva României*, (dec.), 2023, pct. 62-64, unde nu s-a constatat nicio obligație

procedurală în absența unei pretenții întemeiate în contextul unei pretinse violențe contra unui minor].

B. Scopul anchetei

127. Scopul esențial al anchetei este de a asigura punerea eficientă în aplicare a legislației interne care interzice tortura și pedepsele sau tratamentele inumane ori degradante în cauze care implică agenți sau organe ale statului și de a garanta că aceștia sunt trași la răspundere în ceea ce privește relele tratamente survenite sub autoritatea lor [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 117].

C. Natura și gradul examinării

128. Natura și gradul examinării care îndeplinesc pragul minim al eficienței anchetei depind de circumstanțele cauzei respective. Acestea trebuie stabilite pe baza tuturor faptelor relevante, cu referire la realitățile practice ale activității de anchetare [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 190].

129. De exemplu, în cauze în care poate copiii au fost victime ale abuzului sexual, îndeplinirea obligațiilor pozitive care rezultă din art. 3 impune, în contextul procedurilor naționale, punerea în aplicare eficientă a dreptului copiilor de a li se lua în considerare interesul superior ca primă prioritate și abordarea adecvată a vulnerabilității speciale a copilului și a nevoilor sale aferente, pentru a-i proteja împotriva victimizării secundare (*B împotriva Rusiei*, 2023, pct. 54). În special, obligația procedurală ce decurge din art. 3 în astfel de cauze trebuie interpretată în lumina obligațiilor care decurg din celelalte instrumente internaționale aplicabile și, mai exact, din Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale [„Convenția de la Lanzarote”) [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 192; a se vedea, de asemenea, *L și altele împotriva Franței*, 2025, pct. 201 și 225-229, în care reclamantele minore, care erau deosebit de vulnerabile la momentul evenimentelor în cauză, s-au plâns de lipsa, din legislația și practica franceză, a unei protecții efective împotriva violului; Curtea a observat, în ceea ce privește victimizarea secundară invocată de prima reclamantă, că aceasta a fost expusă de autoritățile naționale, în două rânduri, unor remarci cu caracter de culpabilizare, moralizator și sexist].

130. La fel, într-o cauză în care victima incestului (viol) a primit amenințări cu moartea de la agresorul ei, Curtea a subliniat că, din moment ce autoritățile erau conștiente de vulnerabilitatea specială a victimei determinată de sexul acesteia, de originea etnică și de traumele din trecut, ar fi trebuit să reacționeze prompt și eficient la plângerile sale penale pentru a o proteja împotriva punerii în practică a amenințării, ca și împotriva intimidării, represaliilor și victimizării repetate (*J.I. împotriva Croației*, 2023, pct. 97; a se vedea, de asemenea, *I.C. împotriva Republicii Moldova*, 2025, pct. 170-172 și 198-200, în care ancheta privind susținerile referitoare la abuz sexual formulate de reclamantă după ce fusese retrasă din cadrul serviciilor de îngrijire de stat și plasată într-o familie la o fermă, nu a respectat cerințele inerente obligațiilor pozitive impuse statelor de art. 3 și 8 din Convenție, având în vedere în special faptul că autoritățile naționale nu au evaluat și nu au acordat importanță vulnerabilității reclamantei din cauza genului său, a handicapului său intelectual și a faptului că aceasta fusese instituționalizată pe tot parcursul vieții).

D. Normele în materie de anchetă

1. Observații preliminare

131. În cauza *S.M. împotriva Croației*, (MC), 2020, pct. 311-320, Curtea a sintetizat jurisprudența sa privind obligația procedurală ce decurge din principiile convergente de la art. 2, 3 și 4 din Convenție. A reținut, în special, că deși domeniul general de aplicare a obligațiilor pozitive ale statului poate fi diferit în cazurile în care tratamentul contrar Convenției a fost aplicat cu implicarea agenților statului

de cel din cazurile în care violența este aplicată de persoane particulare, cerințele procedurale sunt similare (*Sabalić împotriva Croației*, 2021, pct. 96).

132. În special, autoritățile au obligația de a acționa de îndată ce a fost formulată o plângere oficială. Cu toate acestea, chiar în absența unei plângeri exprese, trebuie întreprinsă o anchetă dacă există alte indicii suficient de clare că au putut exista tortură sau maltratare. Odată ce problema le-a fost adusă la cunoștință, autoritățile trebuie să acționeze din oficiu (*Membrii Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei*, 2007, pct. 97).

133. Obligația procedurală care decurge din art. 3 continuă să se aplice și în condiții dificile de securitate, inclusiv în contextul unui conflict armat. Chiar dacă faptele aflate la originea obligației de cercetare au loc într-un context de violente generalizate și anchetatorii întâmpină obstacole și constrângeri care impun recurgerea la măsuri de cercetare mai puțin eficiente sau care întârzie cercetările, este la fel de adevărat că art. 2 și 3 impun adoptarea tuturor măsurilor rezonabile care pot asigura desfășurarea unei anchete efective și independente [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct. 319].

134. În sfârșit, parametrii pentru evaluarea respectării cerințelor procedurale de la art. 3, care converg cu cele de la art. 2, se evaluează pe baza câtorva parametri esențiali: caracterul adecvat al măsurilor de anchetă, promptitudinea anchetei, implicarea victimei în anchetă și independența anchetei. Aceste elemente sunt strâns legate între ele și fiecare, considerat separat, nu este un scop în sine. Sunt criterii care, considerate împreună, permit să se evalueze gradul de eficacitate al anchetei [*R.R. și R.D. împotriva Slovaciei*, 2020, pct. 178, a se vedea și *Mustafa Tunç și Fecire Tunç împotriva Turciei* (MC), 2015, pct. 225 în ceea ce privește art. 2].

2. Independența

135. Pentru ca o anchetă să fie eficientă, instituțiile și persoanele responsabile pentru desfășurarea acesteia trebuie să fie independente de cele vizate de anchetă. Este vorba nu numai de absența unei legături ierarhice sau instituționale, ci și de o independență concretă [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 118].

136. În această privință, cerințele aplicabile necesită o examinare concretă a independenței întregii anchete, nu o apreciere abstractă. În plus, respectivele cerințe nu impun ca persoanele și organele responsabile cu ancheta să beneficieze de o independență absolută, ci mai degrabă să fie suficient de independente de persoanele și structurile a căror responsabilitate ar putea fi angajată. Caracterul adecvat al gradului de independență trebuie evaluat, prin urmare, în lumina tuturor circumstanțelor, care sunt, în mod necesar, specifice fiecărei cauze (*M.B. și alții împotriva Slovaciei*, 2021, pct. 91).

137. Curtea a constatat că ancheta în litigiu era lipsită de independență atunci când:

- anchetatorii erau procurori militari care, la fel ca inculpații (doi dintre care erau generali), erau ofițeri supuși principiului subordonării ierarhice militare [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct. 333];
- procurorul care a condus ancheta formulase, totodată, în mod oficial acuzațiile împotriva reclamantului și ceruse arestarea preventivă a reclamantului (*Boicenco împotriva Moldovei*, 2006, pct. 124);
- organul de anchetă a delegat partea majoră și esențială a anchetei – identificarea autorilor pretinselor rele tratamente – către aceeași autoritate ai cărei agenți ar fi săvârșit infracțiunea și apoi s-a bazat pe constatarea acesteia că nu putuseră fi identificați polițiștii în cauză, fără a întreprinde în continuare nicio acțiune (*Najafli împotriva Azerbaidjanului*, 2012, pct. 52-54; a se vedea și *Bursuc împotriva României*, 2004, pct. 104, în care probele au fost obținute și martorii au fost audiați de polițiști care erau angajați ai aceleiași structuri de poliție din oraș ca și polițiștii cercetați; și, într-un context asemănător, *Lapunov împotriva Rusiei*, 2023, pct. 116);

- purtătorul de cuvânt al Ministerului Afacerilor Interne, care era angajatorul anchetatorului însărcinat cu cercetarea penală, a declarat mijloacelor de informare în masă, după 3 zile de la începerea urmăririi penale și fără a aștepta concluziile acesteia, că reclamantul nu a fost supus la rele tratamente din partea poliției și că afirmațiile sale nu erau adevărate (*Emin Huseynov împotriva Azerbaidjanului*, 2015, pct. 74);
- comportamentul anchetatorilor nu a dat dovadă de transparența și independența necesare, dat fiind că nu luaseră nicio măsură independentă, precum audierea celui de al doilea reclamant, a agenților implicați și a martorilor oculari sau dispunerea examinării medico-legale a leziunilor celui de al doilea reclamant (*Đurđević împotriva Croației*, 2011, pct. 89-90);
- anchetatorii au stabilit circumstanțele cauzei penale bazându-se exclusiv și nejustificat pe versiunea cu privire la evenimente prezentată de polițiști, inclusiv de făptuitorii prezumați și colegii lor, cu toții fiind într-un fel implicați în evenimentele în cauză, fără măcar să îl audieze pe reclamant sau pe vreun martor (*Virabyan împotriva Armeniei*, 2012, pct. 165-167; a se vedea și *Suleymanov împotriva Rusiei*, 2013, pct. 144);
- când parchetul a solicitat asistență poliției care se subordona aceleiași ierarhii ca și polițiștii cercetați penal (*Baranin și Vukčević împotriva Muntenegrului*, 2021, pct. 144).

138. Dimpotrivă, Curtea nu a constatat o problemă cu privire la independența anchetei în următoarele circumstanțe:

- autoritatea administrativă incriminată sau angajații săi nu erau implicați în cauză și nu existau probe care să demonstreze lipsa lor de independență [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 207];
- ancheta a fost efectuată în special nu de către autoritățile judiciare în cadrul procedurii penale, ci și de către o autoritate administrativă care prezenta toate garanțiile de independență (*P.M. și F.F. împotriva Franței*, 2021, pct. 71);
- ancheta a fost efectuată de către Parchet, care era independent atât din punct de vedere ierarhic, cât și instituțional de cei vizați de anchetă, iar acesta a efectuat toate măsurile de anchetă el însuși și nu s-a bazat pe nicio constatare a celor care ar fi putut fi lipsiți de independența ierarhică sau instituțională [*V.D. împotriva Croației (nr. 2)*, 2018, pct. 69].

3. Caracterul adecvat

139. Pentru a fi „efectivă”, ancheta trebuie să fie adecvată. Aceasta înseamnă că trebuie să ducă la stabilirea faptelor, la stabilirea chestiunii dacă forța folosită a fost sau nu justificată în circumstanțele respective și la identificarea și – după caz – pedepsirea celor vinovați [*Labita împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 131 și *Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), 2016, pct. 103]. Altminteri, interzicerea legală generală a torturii și a tratamentelor și pedepselor inumane ori degradante ar fi lipsită de efect în practică, în pofida importanței ei fundamentale, și ar fi posibil ca în unele cazuri reprezentanții statului să încalce drepturile celor aflați sub controlul lor cu o impunitate de facto (*Cestaro împotriva Italiei*, 2015, pct. 204).

140. Ancheta trebuie să fie amănunțită, ceea ce înseamnă că autoritățile trebuie să facă mereu o încercare serioasă de a afla ce s-a întâmplat și nu ar trebui să se bazeze pe concluzii pripite sau neîntemeiate pentru finalizarea anchetei sau pentru a le folosi ca temei pentru deciziile lor. Acestea trebuie să ia toate măsurile rezonabile de care dispun pentru a obține probele referitoare la incident, inclusiv, *inter alia*, declarații ale martorilor oculari și probe medico-legale. Orice nereguli ale anchetei care afectează posibilitatea de a stabili cauza vătămării sau identitatea persoanelor responsabile riscă să contravină acestei norme [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 183].

141. Curtea a constatat că ancheta în litigiu nu a fost adecvată atunci când:

- autoritățile de anchetă s-au bazat în mare parte pe declarațiile prezumtivilor făptuitori și ale altor polițiști, precum și pe însemnări interne ale poliției atunci când au respins plângerile reclamantului privind relele tratamente suferite din partea poliției (*M.F. împotriva Ungariei* 2017, pct. 55; a se vedea și *Archip împotriva României*, 2011, pct. 66-71, în care organele judiciare s-au pronunțat fără să ofere detalii despre circumstanțele reale și fără să facă o evaluare atentă a faptelor și circumstanțelor incidentului, iar organele de urmărire penală au adoptat o abordare selectivă și oarecum inconsecventă față de aprecierea probelor (pct. 66-71);
- autoritățile competente au rămas pasive și nu au efectuat o anchetă oficială, în pofida susținerilor credibile referitoare la relele tratamente care le-au fost aduse la cunoștință [*M.S. împotriva Croației (nr. 2)*, 2015, pct. 81-84; a se vedea și *Hovhannisyan împotriva Armeniei*, 2018, pct. 58-59 și *Lapunov împotriva Rusiei*, 2023, pct. 115];
- unul dintre făptuitorii relelor tratamente nu a fost niciodată identificat în mod oficial și acuzat, în pofida identificării sale de către reclamant (*Barovov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 39; a se vedea și *Ochigava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 59, unde autoritățile nu au făcut cercetări privind implicarea oficialilor de rang înalt din penitenciar într-o cauză în care șapte polițiști de penitenciar au fost găsiți vinovați de rele tratamente sistematice aplicate deținuților dintr-un penitenciar, inclusiv reclamantului);
- autoritățile interne nu au identificat și nu au audiat polițiștii din unitatea specializată care, purtând măști fără numere sau litere de identificare, au luat parte la descinderea la domiciliu în care reclamantul a susținut că a fost supus la rele tratamente (*Hristovi împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 91);
- autoritățile competente au comis erori procedurale care au făcut inamisibilă partea principală a probelor, ducând la o stagnare în procedura penală (*Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 92-97).

142. Dimpotrivă, având în vedere variatele măsuri întreprinse de autoritățile interne, Curtea nu a constatat o problemă în privința caracterului adecvat al anchetei în:

- *Baklanov împotriva Ucrainei*, 2013, care a avut ca obiect pretinsele rele tratamente și intimidarea reclamantului în timpul serviciului militar obligatoriu;
- *V.D. împotriva Croației (nr. 2)*, 2018, care privea recenta anchetă deschisă de Parchetul de stat în privința pretențiilor de rele tratamente pentru care Curtea a constatat anterior o încălcare a art. 3;
- *P.M. și F.F. împotriva Franței*, 2021, care privea pretinsele rele tratamente aplicate reclamanților de către poliție în timpul audierii și pe durata reținerii.

4. Promptitudine și diligență rezonabilă

143. Art. 3 impune ca anchetele să fie prompte și să se efectueze cu o diligență rezonabilă. Deși pot exista obstacole sau dificultăți care împiedică ancheta să progreseze într-o anumită situație, răspunsul rapid al autorităților constând în anchetarea pretinselor rele tratamente poate fi considerat în general ca fiind esențial pentru a păstra încrederea publicului în respectarea statului de drept și pentru a evita orice aparență de complicitate sau de toleranță față de acte ilegale [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 121].

144. Curtea a constatat că autoritățile interne nu au efectuat o anchetă, printre altele, cu promptitudine și diligență rezonabilă atunci când:

- procesul penal referitor la violența în familie împotriva unui minor a durat 8 ani și 4 luni, pentru trei grade de jurisdicție (*D.M.D. împotriva României*, 2017, pct. 53; a se vedea și *Y. împotriva Sloveniei*, 2015, pct. 99, în care au trecut mai mult de 7 ani de la momentul în care

reclamanta a depus plângerea în care susținea că fusese abuzată sexual până când hotărârea a fost pronunțată de instanța de fond);

- în contextul relelor tratamente în penitenciar, procesul gardienilor a început abia după 5 ani și 8 luni de la depunerea plângerilor penale, iar procesul era în continuare pendinte la momentul examinării cauzei în fața Curții (*Indelicato împotriva Italiei*, 2001, pct. 37);
- existau întârzieri nejustificate în identificarea martorilor sau luarea declarațiilor acestora (*Baranin și Vukčević împotriva Muntenegrului*, 2021, pct. 142, 11 și *Mătăsaru și Savițchi împotriva Moldovei*, 2010, pct. 88 și 93);
- exista o tergiversare nejustificată a acțiunii penale având ca rezultat expirarea termenelor de prescripție (*Angelova și Iliev împotriva Bulgariei*, 2007, pct. 101-103; a se vedea și *Barovov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 39 și 42);
- existau amânări în audierea unui specialist-cheie la momentul relevant, incapacitatea de a constata semnele clare de rele tratamente, precum și o lungă perioadă în ansamblu în care nicio singură hotărâre nu a fost pronunțată (*I.E. împotriva Republicii Moldova*, 2020, pct. 52);
- existau întârzieri în luarea mărturiilor orale ale reclamanților, minori, victime ale pretinselor rele tratamente din motive rasiale (*M.B. și alții împotriva Slovaciei*, 2021, pct. 82-83);
- mai multe cercetări și respectivele procese penale având ca obiect susținerile reclamantului referitoare la agresiune, hărțuire, amenințări și rele tratamente – toate în contextul violenței în familie – erau fie prescrise, fie încă pendinte după mulți ani de la evenimente, ca urmare a pasivității autorităților (*M.S. împotriva Italiei*, 2022, pct. 141 și 150).

145. Dimpotrivă, Curtea a constatat că anchetele nu contravin cerințelor de promptitudine și diligență rezonabilă în desfășurarea anchetelor, de exemplu, atunci când:

- durata anchetei putea fi explicată de scopul cercetării efectuate, dat fiind că numeroase audieri și nu mai puțin de patru evaluări ale experților au fost realizate (*Ghedir și alții împotriva Franței*, 2015, pct. 133);
- când procedurile de despăgubire au fost foarte lungi (15 ani), dar acestea au stabilit faptele legate de săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală gravă asupra reclamantei, trăgându-i la răspundere pe cei vinovați și acordând despăgubiri reclamantei (*Isayeva împotriva Ucrainei*, 2018, pct. 63-66);
- în pofida relativei complexități a cauzei, care necesita interogarea a mai multor martori, obținerea unui raport de expertiză și alte probe referitoare la incident, urmărirea penală a durat în total aproximativ 6 luni [*V.D. împotriva Croației (nr. 2)*, 2018, pct. 80].

5. Controlul public și participarea victimei

146. Trebuie să existe un element suficient de control public în ceea ce privește ancheta pentru a garanta asumarea răspunderii în practică, dar și în teorie (*Al Nashiri împotriva României*, 2018, pct. 641 și cauzele citate acolo).

147. În plus, victima ar trebui să aibă posibilitatea de a participa efectiv la anchetă [*Bouyid împotriva Belgiei* (MC), 2015, pct. 122 și *X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 189]. Totuși, dezvăluirea sau publicarea proceselor-verbale și a actelor de cercetare penală ale poliției poate implica probleme sensibile cu posibile efecte prejudiciabile asupra persoanelor particulare sau a altor cercetări. Nu se poate considera așadar ca fiind o cerință automată aceea de a se permite accesul victimei sau al rudei sale celei mai apropiate la anchetă pe măsură ce evoluează. Accesul necesar poate fi oferit în alte etape ale procedurii disponibile, iar organele de urmărire penală nu au obligația de a aproba fiecare cerere pentru un anumit act de urmărire penală în cursul anchetei (*Stevan Petrović împotriva Serbiei*, 2021, pct. 109).

148. Curtea a constatat că ancheta nu a fost suficient de accesibilă victimei sau că nu a permis un control public adecvat atunci când:

- anchetatorul nu a audiat victimele în persoană sau nu a menționat versiunea acestora asupra evenimentelor în decizii, care nici măcar nu le-au fost comunicate (*Dedovskiy și alții împotriva Rusiei*, 2008, pct. 92;
- nu exista o cale legală specifică în legislația națională care să acorde accesul la dosarul cauzei în etapele premergătoare procesului penal și, în special, enumerarea motivelor pentru respingerea sau acordarea accesului, măsura în care i se poate acorda acces unui solicitant, termenele pentru analiza cererilor relevante și acordarea accesului (*Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin împotriva Ucrainei*, 2010, pct. 73);
- autoritățile au ascuns permanent informațiile cu privire la deciziile lor sau au întârziat în mod considerabil să ofere informații reclamanților, contrar cerinței explicite din dreptul intern (*Chernega și alții împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 166).

149. Dimpotrivă, Curtea nu a constatat nicio problemă cu privire la controlul public sau la participarea victimei atunci când informația adecvată și accesul la dosar au fost date victimei, oferindu-i acesteia posibilitatea de a indica fapte și de a propune probe care să fie obținute în anchetă [*V.D. împotriva Croației (nr. 2)*, 2018, pct. 78].

E. Probleme legate de urmărirea penală, sancțiune și despăgubire

150. Curtea a subliniat că obligația de a efectua o anchetă eficientă reprezintă o obligație de mijloace, nu de rezultat [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 186]. Atunci când ancheta oficială a dus la instituirea unor proceduri în fața instanțelor naționale, procedura în ansamblu, inclusiv faza de judecată, trebuie să îndeplinească cerințele de la art. 3 din Convenție. Aceasta include sancțiunile aplicate la finalul acestor proceduri. Deși nu există nicio obligație absolută ca toate urmăririle penale să aibă ca rezultat o condamnare sau pronunțarea unei anumite pedepse, instanțele naționale nu ar trebui, în niciun caz, să se arate dispuse să lase nepedepsite atingerile grave aduse integrității fizice și psihice sau să permită sancționarea infracțiunilor grave cu pedepse excesiv de blânde. Elementul important pe care Curtea trebuie să îl verifice, prin urmare, este dacă și în ce măsură s-ar putea considera că instanțele, ajungând la concluzia lor, au supus cauza unui control atent, astfel încât să nu fie subminate efectul de descurajare al sistemului judiciar existent și importanța îndeplinirii rolului său de a preveni încălcarea interzicerii relelor tratamente (*Sabalić împotriva Croației*, 2021, pct. 97).

151. Rezultă că, deși acordă un respect substanțial autorităților și instanțelor naționale cu privire la alegerea sancțiunilor adecvate pentru rele tratamente, Curtea trebuie să exercite o anumită putere de a verifica și de a interveni în cazuri de disproporție vădită între gravitatea faptelor și pedeapsa aplicată (*Myumyun împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 67).

152. Mai mult, într-o cauză în care plângerea reclamantului privea comutarea pedepsei cu închisoarea în prestarea unei activități în folosul comunității, Curtea, având în vedere marja largă acordată statelor în materie de justiție penală și de politică de stabilire a pedepselor, a confirmat că, într-un astfel de caz, controlul său trebuie să fie direcționat către a evalua dacă, în circumstanțele cauzei, instanțele naționale au efectuat analiza atentă necesară când au comutat pedeapsa. Prin urmare, a examinat dacă în acest caz comutarea se baza pe criterii și motive care erau adecvate pentru a se asigura că pedeapsa rămâne corespunzătoare naturii și gravității relelor tratamente implicate în faptele penale săvârșite împotriva reclamantului ca victimă (*Vučković împotriva Croației*, 2023, pct. 55; a se vedea și *M.G. împotriva Lituaniei*, 2024, pct. 118, în legătură cu o decizie de a suspenda executarea pedepsei cu închisoarea a autorului infracțiunii în contextul agresiunii sexuale săvârșite asupra unui minor).

153. În același sens, pentru ca ancheta să fie efectivă în practică, există o condiție prealabilă ca statul să fi adoptat dispoziții de drept penal care sancționează practicile contrare art. 3 (*Cestaro împotriva Italiei*, 2015, pct. 209).

154. În cazul în care agenții statului au fost acuzați de infracțiuni implicând rele tratamente, este important ca aceștia să fie suspendați din funcție cât timp sunt cercetați sau judecați și trebuie demiși în caz de condamnare [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 125; *Barovov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 43].

155. Curtea a confirmat, de asemenea, că, în cauzele referitoare la tortură sau rele tratamente aplicate de agenți ai statului, urmărirea penală nu trebuie să înceteze pe considerentul termenului de prescripție, iar amnistia și grațierea nu trebuie tolerate în astfel de cauze. Mai mult, modul de aplicare a termenului de prescripție trebuie să fie compatibil cu cerințele Convenției. Prin urmare, este dificil de acceptat termene de prescripție inflexibile care să nu admită excepții [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct. 326]. Acest principiu a fost extins și la actele cu violență săvârșite de persoane private, în special atunci când privesc nerespectarea gravă a drepturilor fundamentale ale omului (*Pulfer împotriva Albaniei*, 2018, pct. 83, în contextul agresiunii fizice; *E.G. împotriva Republicii Moldova*, 2021, pct. 43, în contextul agresiunii sexuale și *M.S. împotriva Italiei*, 2022, pct. 144, în contextul violenței domestice).

156. Astfel, Curtea a constatat încălcarea sub aspect procedural a art. 3 în cauze în care aplicarea termenelor de prescripție a fost determinată de faptul că autoritățile nu au acționat cu promptitudine și cu diligența cuvenită sau acolo unde urmărirea penală a devenit tardivă din cauza încadrării neadecvate de către autoritățile naționale a faptelor de tortură și a altor forme de rele tratamente ca infracțiuni mai puțin grave, ducând la termene de prescripție mai scurte și permițând autorilor infracțiunilor să scape de răspunderea penală [*Avizul consultativ privind aplicabilitatea legislației de limitare a urmăririi penale, a condamnării și a pedepsirii în privința unei infracțiuni care reprezintă, pe fond, un act de tortură* (MC), 2022, pct. 61-62,].

157. În sfârșit, în cauzele referitoare la rele tratamente intenționate aplicate de agenți ai statului cu încălcarea art. 3, Curtea a constatat în mod repetat că sunt necesare două măsuri pentru a se obține o reparație corespunzătoare. În primul rând, autoritățile statului trebuie să fi efectuat o anchetă aprofundată și eficientă, care să permită identificarea și pedepsirea celor responsabili. În al doilea rând, se prevede obligația de a acorda despăgubiri reclamantului după caz sau, cel puțin, posibilitatea de a solicita și a obține despăgubire pentru prejudiciul suferit de reclamant ca urmare a relelor tratamente [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC) 2010, pct. 116; *Razzakov împotriva Rusiei*, 2015, pct. 50].

F. Anchetarea infracțiunilor motivate de ură

158. Curtea a evidențiat cerința specifică potrivit căreia anchetarea unui atac cu conotații rasiale să se desfășoare cu diligență și imparțialitate, având în vedere necesitatea de a reafirma permanent condamnarea rasismului de către societate pentru a se menține încrederea minorităților în capacitatea autorităților de a le proteja împotriva amenințării violenței rasiste (*Antayev și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct. 110; a se vedea și *Karičková împotriva Republicii Cehe*, 2026, pct. 76).

159. În plus, atunci când se fac cercetări privind incidente violente provocate de persoane suspectate de atitudini rasiste, autoritățile statului trebuie să ia toate măsurile rezonabile pentru a stabili dacă au existat motive rasiste și dacă sentimentele de ură sau prejudecățile bazate pe originea etnică a unei persoane au jucat sau nu un rol în evenimentele în cauză. A examina violența și brutalitatea pe motive de rasă de pe aceeași poziție ca în cauzele care nu au conotații rasiste ar echivala cu a ignora natura specifică a unor acte care sunt deosebit de distructive pentru drepturile fundamentale ale omului (*Abdu împotriva Bulgariei*, 2014, pct. 44). Obligația menționată este parte din responsabilitatea care incumbă statelor în baza art. 14 din Convenție coroborat cu art. 3, fiind totodată un aspect al

obligațiilor procedurale ce decurg din art. 3 din Convenție (*M.F. împotriva Ungariei*, 2017, pct. 73). Aceasta se aplică, de asemenea, atunci când un tip anume de tratamente incompatibile cu art. 3 este aplicat de o persoană particulară (*Abdu împotriva Bulgariei*, 2014, pct. 44).

160. În plus, o asemenea anchetă se referă nu numai la acte de violență motivate de situația personală sau caracteristicile, reale sau percepute, ale unei victime, ci și la acte de violență bazate pe asocierea sau afilierea, reală sau prezumată, a unei victime cu o altă persoană care are sau se presupune că are un anumit statut sau o caracteristică protejată (*Škorjanec împotriva Croației*, 2017, pct. 56).

161. Demonstrarea motivației rasiale este adesea dificilă în practică. Obligația statului pârât de a cerceta posibilele accente rasiale ale unui act de violență este obligația de a folosi cele mai bune metode, dar nu metodele absolute. Autoritățile trebuie să facă tot ceea ce este rezonabil în circumstanțele respective pentru a strânge și a asigura probele, să exploreze toate mijloacele practice de aflare a adevărului și să pronunțe decizii temeinic motivate, imparțiale și obiective, fără omiterea unor fapte suspecte care pot indica acte de violență pe motive de rasă (*Antayev și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct. 122).

162. Aceleași considerente apar pentru violența care rezultă, de exemplu, din intoleranța religioasă sau pentru violența motivată de discriminarea bazată pe gen ori pe orientarea sexuală (*Sabalić împotriva Croației*, 2021, pct. 94; a se vedea, de exemplu, *Barsuk și Gyl împotriva Ucrainei*, 2026, pct. 68-73; *Romanov și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 78-79; a se vedea și, pentru violența rezultată din intoleranța politică, *Verzilov și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 78).

163. Informații mai detaliate pot fi găsite în Ghid de jurisprudență privind art. 14 și art. 1 din Protocolul nr. 12 - Interzicerea discriminării.

G. Obligații procedurale în contexte transfrontaliere

164. Cerința caracterului efectiv al urmăririi penale poate include, în anumite circumstanțe, obligația organelor de urmărire penală de a coopera cu autoritățile din alt stat, implicând obligația de a cere sau de a acorda asistență. Natura și domeniul de aplicare ale acestor obligații vor depinde, inevitabil, de circumstanțele fiecărui caz în parte, de exemplu, dacă principalele elemente de probă sunt localizate pe teritoriul statului contractant în cauză sau dacă suspecții au fugit acolo. Aceasta înseamnă că statele vizate trebuie să ia toate măsurile rezonabile pe care le pot lua pentru a coopera între ele, epuizând cu bună-credință posibilitățile disponibile în temeiul instrumentelor internaționale aplicabile privind asistența reciprocă și cooperarea judiciară în materie penală. Deși Curtea nu este competentă să supravegheze respectarea altor tratate și obligații internaționale decât Convenția, în mod normal verifică în acest context dacă statul pârât a folosit posibilitățile disponibile în temeiul acestor instrumente [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct. 19].

H. Restabilirea obligațiilor procedurale

165. Obligația procedurală poate fi restabilită în urma unei noi evoluții, precum descoperirea de noi probe sau informații care pun la îndoială rezultatele unei cercetări anterioare sau ale unui proces anterior [a se vedea *Egmez împotriva Ciprului* (dec.), 2012, pct. 63]. Natura și amploarea oricărei cercetări ulterioare impuse de obligația procedurală vor depinde, inevitabil, de circumstanțele fiecărui caz în parte și pot fi diferite de cele așteptate imediat după ce au avut loc relele tratamente [*Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), 2016, pct. 107].

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului.

Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)" arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)" că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hiperlinkurile cauzelor citate în versiunea electronică a ghidului direcționează spre baza de date HUDOC (http://hudoc.echr.coe.int) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărâri și decizii pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet, cauze comunicate, avize consultative și rezumate juridice extrase din Nota de informare privind jurisprudența), la jurisprudența Comisiei (decizii și rapoarte), precum și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile în limba engleză și/sau franceză, cele două limbi oficiale ale acesteia. Baza de date HUDOC conține, de asemenea, traduceri ale unor cauze importante în peste treizeci de limbi neoficiale. În plus, include linkuri către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență online, elaborate de terți.

—A—

A împotriva Rusiei, nr. 37735/09, 12 noiembrie 2019
A. împotriva Regatului Unit, 23 septembrie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VI
A. și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 3455/05, CEDO 2009
A.L. (X.W.) împotriva Rusiei, nr. 44095/14, 29 octombrie 2015
A.P. împotriva Armeniei, nr. 58737/14, 18 iunie 2024
A.P. împotriva Slovaciei, nr. 10465/17, 28 ianuarie 2020
A.P., Garçon și Nicot împotriva Franței, nr. 79885/12 și alte 2, 6 aprilie 2017
Abdu împotriva Bulgariei, nr. 26827/08, 11 martie 2014
Abu Zubaydah împotriva Lituaniei, nr. 46454/11, 31 mai 2018
Avizul consultativ privind aplicabilitatea legislației de limitare a urmăririi penale, a condamnării și a pedepsirii în privința unei infracțiuni care reprezintă, pe fond, un act de tortură (MC), solicitare nr. P16-2021-001, Curtea de Casație din Armenia, 26 aprilie 2022
Aggerholm împotriva Danemarcei, nr. 45439/18, 15 septembrie 2020
Akkad împotriva Turciei, nr. 1557/19, 21 iunie 2022
Akkum și alții împotriva Turciei, nr. 21894/93, CEDO 2005-II (extrase)
Akpınar și Altun împotriva Turciei, nr. 56760/00, 27 februarie 2007
Aksoy împotriva Turciei, 18 decembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-VI
Ali Güneş împotriva Turciei , nr. 9829/07, 10 aprilie 2012
Al-Hawsawi împotriva Lituaniei, nr. 6383/17, 16 ianuarie 2024
Al Nashiri împotriva Poloniei, nr. 28761/11, 24 iulie 2014
Al Nashiri împotriva României, nr. 33234/12, 31 mai 2018
Al-Saadoon și Mufdhi împotriva Regatului Unit, nr. 61498/08, CEDO 2010
Ananyev și alții împotriva Rusiei, nr. 42525/07 și 60800/08, 10 ianuarie 2012
Angelova și Iliev împotriva Bulgariei, nr. 55523/00, 26 iulie 2007
Antayev și alții împotriva Rusiei, nr. 37966/07, 3 iulie 2014
Anzhelo Georgiev și alții împotriva Bulgariei, nr. 51284/09, 30 septembrie 2014

Archip împotriva României, nr. 49608/08, 27 septembrie 2011
Assenov și alții împotriva Bulgariei, 28 octombrie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VIII
Association Innocence en Danger și Association Enfance et Partage împotriva Franței, nr. 15343/15 și 16806/15, 4 iunie 2020
Aswat împotriva Regatului Unit, nr. 17299/12, 16 aprilie 2013
Aydın împotriva Turciei, 25 septembrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VI

—B—

B împotriva Rusiei, nr. 36328/20, 7 februarie 2023
Babar Ahmad și alții împotriva Regatului Unit, nr. 24027/07 și alte 4, 10 aprilie 2012
Baklanov împotriva Ucrainei, nr. 44425/08, 24 octombrie 2013
Baranin și Vukčević împotriva Muntenegrului, nr. 24655/18 și 24656/18, 11 martie 2021
Barovov împotriva Rusiei, nr. 9183/09, 15 iunie 2021
Barta împotriva Ungariei, nr. 26137/04, 10 aprilie 2007
Barsuk și Gyl împotriva Ucrainei, nr. 31582/20, 9 iulie 2026
Bataliny împotriva Rusiei, nr. 10060/07, 23 iulie 2015
Batı și alții împotriva Turciei, nr. 33097/96 și 57834/00, CEDO 2004-IV (extrase)
Beganović împotriva Croației, nr. 46423/06, 25 iunie 2009
Berliński împotriva Poloniei, nr. 27715/95 și 30209/96, 20 iunie 2002
Blokhin împotriva Rusiei (MC), nr. 47152/06, 23 martie 2016
Boicenco împotriva Moldovei, nr. 41088/05, 11 iulie 2006
Bouyid împotriva Belgiei (MC), nr. 23380/09, CEDO 2015
Burlya și alții împotriva Ucrainei, nr. 3289/10, 6 noiembrie 2018
Bursuc împotriva României, nr. 42066/98, 12 octombrie 2004
Buturugă împotriva României, nr. 56867/15, 11 februarie 2020

—C—

Cangöz și alții împotriva Turciei, nr. 7469/06, 26 aprilie 2016
Cestaro împotriva Italiei, nr. 6884/11, 7 aprilie 2015
Çevik împotriva Turciei (nr. 2), nr. 39326/02, 27 august 2010
Chember împotriva Rusiei, nr. 7188/03, CEDO 2008
Chernega și alții împotriva Ucrainei, nr. 74768/10, 18 iunie 2019
Ciorap împotriva Moldovei, nr. 12066/02, 19 iunie 2007

—D—

D împotriva Letoniei, nr. 76680/17, 11 ianuarie 2024
D.F. împotriva Letoniei, nr. 11160/07, 29 octombrie 2013
D.M.D. împotriva României, nr. 23022/13, 3 octombrie 2017
D.P. și J.C. împotriva Regatului Unit, nr. 38719/97, 10 octombrie 2002
Dedovskiy și alții împotriva Rusiei, nr. 7178/03, CEDO 2008 (extrase)
Dembele împotriva Elveției, nr. 74010/11, 24 septembrie 2013
Đorđević împotriva Croației, nr. 41526/10, CEDO 2012
Đurđević împotriva Croației, nr. 52442/09, CEDO 2011 (extrase)
Dvořáček împotriva Republicii Cehe, nr. 12927/13, 6 noiembrie 2014

—E—

E.G. împotriva Moldovei, nr. 37882/13, 13 aprilie 2021
Egmez împotriva Ciprului (dec.), nr. 12214/071, 18 septembrie 2012
Elberte împotriva Letoniei, nr. 61243/08, CEDO 2015
El-Asmar împotriva Danemarcei, nr. 27753/19, 3 octombrie 2023
El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (MC), nr. 39630/09, CEDO 2012
Emin Huseynov împotriva Azerbaidjanului, nr. 59135/09, 7 mai 2015
Enzile Özdemir împotriva Turciei , nr. 54169/00, 8 ianuarie 2008

—F—

Fanesi împotriva Italiei, nr. 25063/20, 2 iulie 2026
Filippovy împotriva Rusiei, nr. 19355/09, 22 martie 2022

—G—

G.M. și alții împotriva Republicii Moldova, nr. 44394/15, 22 februarie 2023
Gäfgen împotriva Germaniei (MC), nr. 22978/05, CEDO 2010
Georgel și Georgeta Stoicescu împotriva României, nr. 9718/03, 26 iulie 2011
Gevorgyan împotriva Armeniei, nr. 231/16, 22 mai 2025
Ghedir și alții împotriva Franței, nr. 20579/12, 16 iulie 2015.
Ghișoiu împotriva României, (dec.), nr. 40228/20, 29 noiembrie 2022
Gorobet împotriva Moldovei, nr. 30951/10, 11 octombrie 2011
Gözütok împotriva Turciei (dec.), nr. 41412/21, 18 martie 2025
Grzęda împotriva Poloniei (MC), nr. 43572/18, 15 martie 2022
Gutsanovi împotriva Bulgariei, nr. 34529/10, CEDO 2013 (extrase)

—H—

Harkins și Edwards împotriva Regatului Unit, nr. 9146/07 și 32650/07, 17 ianuarie 2012
Hasan İlhan împotriva Turciei, nr. 22494/93, 9 noiembrie 2004
Herczegfalvy împotriva Austriei, 24 septembrie 1992, seria A nr. 244
Hristovi împotriva Bulgariei, nr. 42697/05, 11 octombrie 2011
Hristozov și alții împotriva Bulgariei, nr. 47039/11 și 358/12, CEDO 2012 (extrase)
Horion împotriva Belgiei, nr. 37928/20, 9 mai 2023
Hovhannisyan împotriva Armeniei, nr. 18419/13, 19 iulie 2018
Hutchinson împotriva Regatului Unit (MC), nr. 57592/08, 17 ianuarie 2017

—I—

I.C. împotriva României, nr. 36934/08, 24 mai 2016
I.C. împotriva Republicii Moldova, nr. 36436/22, 27 februarie 2025
I.E. împotriva Republicii Moldova, nr. 45422/13, 26 mai 2020
Idalov împotriva Rusiei (MC), nr. 5826/03, 22 mai 2012
Identoba și alții împotriva Georgiei, nr. 73235/12, 12 mai 2015
Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei (MC), nr. 48787/99, CEDO 2004-VII
İlhan împotriva Turciei(MC), nr. 22277/93, CEDO 2000-VII

Ilias și Ahmed împotriva Ungariei (MC), nr. 47287/15, 21 noiembrie 2019
Ilievi și Ganchevi împotriva Bulgariei, nr. 69154/11 și 69163/11, 8 iunie 2021
Imakayeva împotriva Rusiei, nr. 7615/02, CEDO 2006-XIII (extrase)
Indelicato împotriva Italiei, nr. 31143/96, 18 octombrie 2001
Ioan Pop și alții împotriva României, nr. 52924/09, 6 decembrie 2016
Irlanda împotriva Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25.
Irlanda împotriva Regatului Unit (revizuire), nr. 5310/71, 20 martie 2018
Irina Smirnova împotriva Ucrainei, nr. 1870/05, 13 octombrie 2016
Isayeva împotriva Ucrainei, nr. 35523/06, 4 decembrie 2018
Israilov împotriva Rusiei, nr. 21882/09 și 6189/10, 24 octombrie 2023
Iwańczuk împotriva Poloniei, nr. 25196/94, 15 noiembrie 2001
İzci împotriva Turciei, nr. 42606/05, 23 iulie 2013

—J—

J.I. împotriva Croației, nr. 35898/16, 8 septembrie 2022
Jalloh împotriva Germaniei (MC), nr. 54810/00, CEDO 2006-IX
Janowiec și alții împotriva Rusiei (MC), nr. 55508/07 și 29520/09, CEDO 2013
Jeronovičs împotriva Letoniei (MC), nr. 44898/10, 5 iulie 2016

—K—

Kagirov împotriva Rusiei, nr. 36367/09, 23 aprilie 2015
Kalashnikov împotriva Rusiei, nr. 47095/99, CEDO 2002-VI
Karachentsev împotriva Rusiei, nr. 23229/11, 17 aprilie 2018
Karičková împotriva Republicii Cehe, nr. 7411/24, 16 iulie 2026
Kasım Özdemir și Mehmet Özdemir împotriva Turciei, nr. 18980/20, 3 decembrie 2024
Khadzhialiyev și alții împotriva Rusiei, nr. 3013/04, 6 noiembrie 2008
Khan împotriva Franței, nr. 12267/16, 28 februarie 2019
Khasanov și Rakhmanov împotriva Rusiei (MC), nr. 28492/15 și 49975/15, 29 aprilie 2022
Khlaifia și alții împotriva Italiei (MC), nr. 16483/12, CEDO 2016 (extrase)
Koffi împotriva Bulgariei, nr. 95/24, 17 februarie 2026
Konstantin Markin împotriva Rusiei, nr. 30078/06, 22 martie 2012
Kovalenko împotriva Ucrainei, nr. 21425/18, 28 mai 2026
Kryuk împotriva Ucrainei, nr. 50474/20 și 50480/20, 5 martie 2026
Kudła împotriva Poloniei (MC), nr. 30210/96, CEDO 2000-XI
Kurt împotriva Austriei (MC), nr. 62903/15, 15 iunie 2021

—L—

L și alții împotriva Franței, nr. 46949/21 și alte 2, 24 aprilie 2025
Labita împotriva Italiei (MC), nr. 26772/95, CEDO 2000-IV
Lapunov împotriva Rusiei, nr. 28834/19, 12 septembrie 2023
López Ostra împotriva Spaniei, 9 decembrie 1994, seria A nr. 303-C
Luca împotriva Republicii Moldova, nr. 55351/17, 17 octombrie 2023
Luncan împotriva României (dec.), nr. 22660/20, 30 iunie 2026
Lutsenko și Verbytskyy împotriva Ucrainei, nr. 12482/14 și 39800/14, 21 ianuarie 2021
Lyalyakin împotriva Rusiei, nr. 31305/09, 12 martie 2015
Lyapin împotriva Rusiei, nr. 46956/09, 24 iulie 2014

—M—

M. și alții împotriva Italiei și Bulgariei, nr. 40020/03, 31 iulie 2012
M.B. și alții împotriva Slovaciei, nr. 45322/17, 1 aprilie 2021
M.C. împotriva Bulgariei, nr. 39272/98, CEDO 2003-XII
M.F. împotriva Ungariei, nr. 45855/12, 31 octombrie 2017
M.G. împotriva Lituaniei, nr. 6406/21, 20 februarie 2024
M.G.C. împotriva României, nr. 61495/11, 15 martie 2016
M.P. și alții împotriva Bulgariei, nr. 22457/08, 15 noiembrie 2011
M.S. împotriva Croației (nr. 2), nr. 75450/12, 19 februarie 2015
M.S. împotriva Italiei, nr. 32715/19, 7 iulie 2022
M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei (MC), nr. 30696/09, CEDO 2011
Mafalani împotriva Croației, nr. 32325/13, 9 iulie 2015
Makaratzis împotriva Greciei (MC), nr. 50385/99, CEDO 2004-XI
Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei, nr. 839/02, 24 ianuarie 2008
Mătăsaru și Savițchi împotriva Moldovei, nr. 38281/08, 2 noiembrie 2010
Membrii Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei, nr. 71156/01, 3 mai 2007
Milanović împotriva Serbiei, nr. 44614/07, 14 decembrie 2010
Mocanu și alții împotriva României (MC), nr. 10865/09 și alte 2, CEDO 2014 (extrase)
Mozer împotriva Moldovei și Rusiei (MC), nr. 11138/10, 23 februarie 2016
Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga împotriva Belgiei, nr. 13178/03, CEDO 2006-XI
Murray împotriva Țărilor de Jos (MC), nr. 10511/10, 26 aprilie 2016
Muršić împotriva Croației (MC), nr. 7334/13, CEDO 2016
Musayev și alții împotriva Rusiei, nr. 57941/00 și alte 2, 26 iulie 2007
Mustafa Tunç și Fecire Tunç împotriva Turciei (MC), nr. 24014/05, 14 aprilie 2015
Myumyun împotriva Bulgariei, nr. 67258/13, 3 noiembrie 2015

—N—

N.B. împotriva Slovaciei, nr. 29518/10, 12 iunie 2012
N.H. și alții împotriva Franței, nr. 28820/13 și alte 2, 2 iulie 2020
Najafli împotriva Azerbaidjanului, nr. 2594/07, 2 octombrie 2012
Naumenko împotriva Ucrainei, nr. 42023/98, 10 februarie 2004
Necdet Bulut împotriva Turciei, nr. 77092/01, 20 noiembrie 2007
Neshkov și alții împotriva Bulgariei, nr. 36925/10 și alte 5, 27 ianuarie 2015
Nesibe Haran împotriva Turciei, nr. 28299/95, 6 octombrie 2005
Nevmerzhitsky împotriva Ucrainei, nr. 54825/00, CEDO 2005-II (extrase)
Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României (MC), nr. 41720/13, 25 iunie 2019

—O—

Ochigava împotriva Georgiei, nr. 14142/15, 16 februarie 2023
Oganezova împotriva Armeniei, nr. 71367/12 și 72961/12, 17 mai 2022
O'Keeffe împotriva Irlandei (MC), nr. 35810/09, CEDO 2014(extrase)
Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin împotriva Ucrainei, nr. 1727/04, 24 iunie 2010
Öneryıldız împotriva Turciei (MC), nr. 48939/99, CEDO 2004-XII
Orhan împotriva Turciei, nr. 25656/94, 18 iunie 2002

—P—

P.M. și F.F. împotriva Franței, nr. 60324/15 și 60335/15, 18 februarie 2021
Pantea împotriva României, nr. 33343/96, CEDO 2003-VI (extrase)
Petrosyan împotriva Azerbaidjanului, nr. 32427/16, 4 noiembrie 2021
Petrov împotriva Republicii Moldova, nr. 38066/18, 5 martie 2026
Pranjić-M-Lukić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 4938/16, 2 iunie 2020
Premininy împotriva Rusiei, nr. 44973/04, 10 februarie 2011
Price împotriva Regatului Unit, nr. 33394/96, 10 octombrie 2001
Pulfer împotriva Albaniei, nr. 31959/13, 20 noiembrie 2018

—R—

R.B. împotriva Estoniei, nr. 22597/16, 22 iunie 2021
R.R. împotriva Poloniei, nr. 27617/04, CEDO 2011 (extrase)
R.R. și R.D. și alții împotriva Slovaciei, nr. 20649/18, 1 septembrie 2020
R.S. împotriva Ungariei, nr. 65290/14, 2 iulie 2019
Ramirez Sanchez împotriva Franței (MC), nr. 59450/00, CEDO 2006-IX
Razzakov împotriva Rusiei, nr. 57519/09, 5 februarie 2015
Rodić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 22893/05, 27 mai 2008
Rooman împotriva Belgiei (MC), nr. 18052/11, 31 ianuarie 2019
Romanov și alții împotriva Rusiei, nr. 58358/14 și alte 5, 12 septembrie 2023
Roth împotriva Germaniei, nr. 6780/18 și 30776/18, 22 octombrie 2020

—S—

S.F.K. împotriva Rusiei, nr. 5578/12, 11 octombrie 2022
S.M. împotriva Croației(MC), nr. 60561/14, 25 iunie 2020
S.T. împotriva Republicii Cehe, nr. 28273/22, 16 iulie 2026
S.P. și alții împotriva Rusiei, nr. 36463/11 și alte 10, 2 mai 2023
Sabalić împotriva Croației, nr. 50231/13, 14 ianuarie 2021
Salakhov și Islyamova împotriva Ucrainei, nr. 28005/08, 14 martie 2013
Salman împotriva Turciei (MC), nr. 21986/93, CEDO 2000-VII
Sanchez-Sanchez împotriva Regatului Unit, nr. 22854/20, 3 noiembrie 2022
Satybalova și alții împotriva Rusiei, nr. 79947/12, 30 iunie 2020
Savran împotriva Danemarcei (MC), nr. 57467/15, 7 decembrie 2021
Schmidt împotriva Germaniei (dec.), nr. 32352/02, 5 ianuarie 2006
Selçuk și Asker împotriva Turciei, 24 aprilie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-II
Selmouni împotriva Franței (MC), nr. 25803/94, CEDO 1999-IV
Shamayev și alții împotriva Georgiei și Rusiei, nr. 36378/02, CEDO 2005-III
Shlykov și alții împotriva Rusiei, nr. 78638/11 și alte 3, 19 ianuarie 2021
Shmorgunov și alții împotriva Ucrainei, nr. 15367/14 și alte 13, 21 ianuarie 2021
Simeonovi împotriva Bulgariei (MC), nr. 21980/04, 12 mai 2017
Spivak împotriva Ucrainei, nr. 21180/15, 5 iunie 2025
Škorjanec împotriva Croației, nr. 25536/14, 28 martie 2017
Slyusarev împotriva Rusiei, nr. 60333/00, 20 aprilie 2010
Smith și Grady împotriva Regatului Unit, nr. 33985/96 și 33986/96, CEDO 1999-VI
Soare și alții împotriva României, nr. 24329/02, 22 februarie 2011
Soering împotriva Regatului Unit, 7 iulie 1989, seria A nr. 161
Stevan Petrović împotriva Serbiei, nr. 6097/16 și 28999/19, 20 aprilie 2021

Suleymanov împotriva Rusiei, nr. 32501/11, 22 ianuarie 2013
Svinarenko și Slyadnev împotriva Rusiei (MC), nr. 32541/08 și 43441/08, CEDO 2014 (extrase)

—T—

T. împotriva Regatului Unit (MC), nr. 24724/94, 16 decembrie 1999
T.M. și C.M. împotriva Republicii Moldova, nr. 26608/11, 28 ianuarie 2014
Tabesh împotriva Greciei, nr. 8256/07, 26 noiembrie 2009
Tali împotriva Estoniei, nr. 66393/10, 13 februarie 2014
Talpis împotriva Italiei, nr. 41237/14, 2 martie 2017
Tarak și Depe împotriva Turciei, nr. 70472/12, 9 aprilie 2019
Taştan împotriva Turciei, nr. 63748/00, 4 martie 2008
Trévalec împotriva Belgiei, nr. 30812/07, 14 iunie 2011
Tsaava și alții împotriva Georgiei (MC), nr. 13186/20 și alte 4, 11 decembrie 2025
Tunikova și alții împotriva Rusiei, nr. 55974/16 și alte 3, 14 decembrie 2021
Tyrer împotriva Regatului Unit, 25 aprilie 1978, seria A nr. 26

—V—

V. împotriva Regatului Unit (MC), nr. 24888/94, CEDO 1999-IX
V.C. împotriva Slovaciei, nr. 18968/07, CEDO 2011 (extrase)
V.D. împotriva Croației (nr. 2), nr. 19421/15, 15 noiembrie 2018
V.I. împotriva Republicii Moldova, nr. 38963/18, 26 martie 2024
V.K. împotriva Rusiei, nr. 68059/13, 7 martie 2017
Valašinas împotriva Lituaniei, nr. 44558/98, CEDO 2001-VIII
Varnava și alții împotriva Turciei (MC), nr. 16064/90 și alte 8 cereri, CEDO 2009
Verzilov și alții împotriva Rusiei, nr. 25276/15, 29 august 2023
Vincent împotriva Franței, nr. 6253/03, 24 octombrie 2006
Vinter și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 66069/09 și alte 2, CEDO 2013 (extrase)
Virabyan împotriva Armeniei, nr. 40094/05, 2 octombrie 2012
Virgiliu Tănase împotriva României (MC), nr. 41720/13, 25 iunie 2019
Volodina împotriva Rusiei, nr. 41261/17, 9 iulie 2019
Vučković împotriva Croației, nr. 15798/20, 12 decembrie 2023

—W—

Wainwright împotriva Regatului Unit, nr. 12350/04, CEDO-2006
Wieser împotriva Austriei, nr. 2293/03, 22 februarie 2007
Willcox și Hurford împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 43759/10 și 43771/12, CEDO 2013
Women's Initiatives Supporting Group - WISG și alții împotriva Georgiei, nr. 74959/13 și 74959/13, 16 decembrie 2021

—U—

Ucraina împotriva Țărilor de Jos și Rusiei (MC), nr. 8019/16 și alte 3, 9 iulie 2025

—X—

X și alții împotriva Bulgariei (MC), nr. 22457/16, 2 februarie 2021

—Y—

Y. împotriva Sloveniei, nr. 41107/10, CEDO 2015 (extrase)
Y.F.C. și alții împotriva Țărilor de Jos, nr. 21325/19, 21 aprilie 2026
Y.P. împotriva Rusiei, nr. 43399/13, 20 septembrie 2022
Yakovlyev împotriva Ucrainei, nr. 42010/18, 8 decembrie 2022
Yankov împotriva Bulgariei, nr. 39084/97, CEDO 2003-XII (extrase)
Yaroslav Belousov împotriva Rusiei, nr. 2653/13 și 60980/14, 4 octombrie 2016
Yotova împotriva Bulgariei, nr. 43606/04, 23 octombrie 2012

—Z—

Z împotriva Republicii Cehe, nr. 37782/21, 20 iunie 2024
Z și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 29392/95, CEDO 2001-V
Z.A. și alții împotriva Rusiei (MC), nr. 61411/15 și alte 3, 21 noiembrie 2019
Zinchenko și Tamtura împotriva Ucrainei, nr. 46839/17 și 74462/17, 5 martie 2026
Zontul împotriva Greciei, nr. 12294/07, 17 ianuarie 2012